



T.C

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DUYGUSAL VE BİLİŞSEL  
ZİHİN KURAMI ÖZELLİKLERİNİN SOSYAL ZEKA İLE OLAN  
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**Buket FAZLIOĞLU**

**Tez Danışmanı  
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÜNÜBOL**

**İSTANBUL-2018**

T.C  
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DUYGUSAL VE BİLİŞSEL ZİHİN  
KURAMI ÖZELLİKLERİNİN SOSYAL ZEKA İLE OLAN İLİŞKİNİN  
İNCELENMESİ**

**Buket FAZLIOĞLU**  
**ÖĞRENCİ NO**  
**154101002**

**Tez Danışmanı**  
**Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÜNÜBOL**

**İSTANBUL-2018**



T.C.  
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 154101002
Öğrenci Adı Soyadı	: Buket Fazlıoğlu
Anabilim Dalı	: Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Ünübol
Tezin Başlığı	: Üniversite Öğrencilerinde Duygusal ve Bilişsel Zihin Kuramı Özelliklerinin Sosyal Zeka ile Olan İlişkinin İncelenmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 04.07.2018	Saati	: 14.00
Öğrenci Savunmaya	: <input checked="" type="checkbox"/> GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
<input checked="" type="checkbox"/> OY BİRLİĞİ <input type="checkbox"/> OY ÇOKLUGU			
<input checked="" type="checkbox"/> Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez <b>KABUL</b> edilmiştir.			
<input type="checkbox"/> Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin <b>DÜZELTİLMESİ</b> için ..... ay <b>EK SÜRE</b> verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)			
<input type="checkbox"/> Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin <b>REDEDİLMESİ</b> kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: <input checked="" type="checkbox"/> Değişmedi. <input type="checkbox"/> Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: <input type="checkbox"/> GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
<input type="checkbox"/> OY BİRLİĞİ ile <b>REDEDİLMİŞTİR.</b>			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Ünübol	
Üye	Doç. Dr. Gökben Hızlı Sayar	
Üye	Doç. Dr. Korkut Ulucan	

YEMİN METNİ

Yüksek lisans bitirme tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinde Duygusal ve Bilişsel Zihin Kuramı Özelliklerinin Sosyal Zeka İle Olan İlişkinin İncelenmesi ” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve faydalanmış olduğum eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

**BUKET FAZLIOĞLU**

**TEŞEKKÜR**

Tez çalışmamın her aşamasında yardımını esirgemeyen, çalışma ile ilgili sorularıma hızlıca cevap alabildiğim, akademik bilgi birikimlerini ve deneyimlerini paylaşarak çalışmama yön veren, öğrencileri üzerinde özverisini eksik etmeyen çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÜNÜBOL'a teşekkürlerimi sunarım. Kendisi ile başlangıçta daha yüksek hedefler üzerine karşılaşıyor olmak ve çalışmaya beni dahil etmek istemesi beni çok onurlandırdı. Şimdiki çalışmamızda yine birlikte olmak beni müteşekkiretti.

'Zihin Projesi' nde veri kısmında ortaklaşa yürüttüğümüz çalışma için hoşgörü içerisinde özverili bir şekilde grup anlayışı içinde hareket eden proje arkadaşlarım Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji tez arkadaşlarım Gizem BADEM, Firdevs Funda ARPAGUS, Fatih YURTTAŞ' a teşekkür ederim. Ve yine, verilerin analizinde yardımcı olan Meltem FİTOZ hanıma teşekkür ederim.

Çalışmanın içeriği, soru sayıları çok fazla ve zaman alıcı da olsa sabırla envanter sorularını cevaplayan tüm katılımcılara teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatımda beni en zor zamanlarımda içinde bulunduğum durumdan kurtaran, her zaman hedeflerimi destekleyen ve takdirlerini hiçbir zaman eksik etmeyen, benimle gurur duyan, annemin yokluğunda dahi o merhamet dolu bakışlarını eksik etmeyen biricik babam Bahri FAZLIOĞLU' na en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Her zor anımda yanımda olmasını istediğim ve mutlu günlerime tanık olmasını istediğim, her zaman hasretini yaşadığım, sevgisine doyamayıp her daim muhtaç olduğum merhumannem Hatice FAZLIOĞLU' na teşekkür ediyorum. Sevgisi ve varlığı ile huzur bulduğum, mutluluk sebeplerim, "bu hafta sınavım var, kursum okulum var..." sözlerime her daim katlanan, anlayışla karşılayan tüm ablalarım Derya, Hatice, Burcu ve kardeşim Samet FAZLIOĞLU'na teşekkür ediyorum.

## ÖZET

### Üniversite Öğrencilerinde Duygusal ve Bilişsel Zihin Kuramı Özelliklerinin Sosyal Zeka İle Olan İlişkinin İncelenmesi

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde zihin kuramı özelliklerinin sosyal zeka ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Temel araştırma beklentisi, Sosyal Zeka ile Zihin Kuramı arasında bir ilişki olduğu, üniversite öğrencilerinin sosyal zeka düzeylerinde ve zihin kuramında belirgin farklılıklar olduğu, sosyodemografik açıdan da sosyal zeka ve zihin kuramı bağlamında etkileşim olduğu yönündedir.

Araştırmada üç ölçek kullanılmıştır. Çalışmada kullanmış olduğumuz ölçekler Gözlerden Zihin Okuma Testi ve Tromso Sosyal Zeka Ölçeği (TSZÖ), Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği (DEZTÖ) dir. Bunun yanı sıra sosyodemografik form kullanılmıştır. Gözlerden Zihin Okuma testinin geçerlilik, Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeğinin ve Tromso Sosyal Zeka Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması önceki çalışmalarda yapılmıştır. Araştırma Üsküdar Üniversitesi'nde bulunan öğrencilerden 100 ü kadın, 100 erkek olmak üzere 200 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Envanterler, öğrencilerle yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 24 programı kullanılmıştır. Hipotez testlerin uygulamasında normal dağılım varsayımları dikkate alınmış ve farklılıkların belirlenmesinde Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki düzeylerini belirlemek için Spearman Korelasyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara bulgular kısmında yer verilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal Zeka, Zihin Kuramı, Gözlerden Zihin Okuma, Alt Boyutlar

## ABSTRACT

**Investigation of Relationship between Emotional and Cognitive Mind Theory Properties with Social Intelligence in University Students** In this study, the relationship between the properties of mind theory and social intelligence in university students was investigated. The main research expectation is that there is a relationship between Social Intelligence and Mind Theory, that university students have significant differences in social intelligence levels and mind theory, and that sociodemographic interaction is in the context of social intelligence and mind theory.

Three scales were used in the study. The Eyes Mind Reading Test (RMET) and the Tromso Social Intelligence Scale (TSIS), which we used in the study, are the Dokuz Eylül Mind Theory Scale (DEToMI). Besides this, sociodemographic form was used. The validity of the Mind Reading Test from the Eyes, the validity and reliability study of the Mind Minds Theory of September 9 were carried out in previous studies. The research was carried out on 200 students, 100 women and 100 men, at Üsküdar University. The inventories were made by interviewing the students through a one-way interview. In the analysis of the data obtained in the research, IBM SPSS Statistics 24 program was used. In the application of hypothesis tests, the assumptions of normal distribution were taken into account and Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H test were used to determine the differences. Spearman correlation analysis was used to determine the relationship levels between the scales. The results obtained are included in the findings.

**Keywords:** Social Intelligence, Mind Theory, Mind Reading from Eyes, Lower Dimensions

## TABLULAR DİZİNİ

<b>Tablo 1:</b> Sosyo-Demografik Özellikler .....	23
<b>Tablo 2:</b> Gözlerden Zihin Okuma Test, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Ve Alt Boyut Puanlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler .....	24
<b>Tablo 3:</b> Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	25
<b>Tablo 4:</b> Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	26
<b>Tablo 5:</b> Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	27
<b>Tablo 6:</b> Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu.....	28
<b>Tablo 7:</b> Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanlarıİle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	29
<b>Tablo 8:</b> Cinsiyete Göre Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	31
<b>Tablo 9:</b> Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması .....	34



## KISALTMALAR DİZİNİ

**GZOT:** Gözlerden Zihin Okuma Testi

**TSZÖ:** Tromso Sosyal Zeka Ölçeği

**DEZTÖ:** Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği

**ZK:** Zihin Kuramı

**SZ:** Sosyal Zeka

# İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY .....	iii
YEMİN METNİ .....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT .....	vii
TABLolar DİZİNİ .....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
<b>BÖLÜM 1: GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER.....</b>	<b>1</b>
1. GİRİŞ .....	2
1.2. Problemin Tanımı.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı .....	2
1.4. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi .....	2
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları .....	2
1.6. Araştırmanın Hipotezleri– Varsayımları .....	2
<b>BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE.....</b>	<b>3</b>
2.1. Zihin Kuramı Nedir? .....	4
2.2. Zihin Kuramı Çerçevesi.....	4
2.2.1. Modüler Kuram .....	4
2.2.2. Simülasyon Kuramı .....	5
2.2.3. Kuram Kuramı.....	6
2.3. Zihin Kuramının Alt Boyutları ve ölçülmesi .....	8
2.4. Sosyal Zeka Nedir? .....	10
2.5. Sosyal Zekanın Alt Boyutları .....	12

2.6. Sosyal Zekanın Ölçülmesi.....	12
2.6.1. Sosyal Zeka Ölçekleri ve Çeşitleri .....	13
2.7. Sosyal Zeka ile Zihin Kuramı Arasındaki İlişki.....	13
<b>BÖLÜM 3: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....</b>	<b>13</b>
<b>BÖLÜM 4: GEREÇ VE YÖNTEMLER .....</b>	<b>17</b>
<b>BÖLÜM 5: BULGULAR.....</b>	<b>23</b>
5.1. Sosyo-Demografik Özellikler .....	23
5.2. Gözlerden Zihin Okuma Test, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Ve Alt Boyut Puanlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler .....	24
5.3. Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	25
5.4. Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	26
5.5. Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu.....	27
5.6. Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu.....	28
5.7. Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	29
5.8. Cinsiyete Göre Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu .....	31
5.9. Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması .....	34
<b>BÖLÜM 6: TARTIŞMA .....</b>	<b>36</b>
<b>BÖLÜM 7: KAYNAKLAR .....</b>	<b>42</b>
<b>BÖLÜM 8: EKLER .....</b>	<b>49</b>

## BÖLÜM 1: GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER

İnsan, insanlığın var olduğu tarihten bu yana sürekli olarak anlaşılmayı, anlamayı gerektiren sürekli olarak sözlü ve sözsüz iletişim halinde olan bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz yaşam koşulları, bireylerin sosyal zeka düzeyleri ve zihin kuramı çerçevesinde yetenekleri insanlarla başa çıkma konusunda belirleyici bir teori haline gelmiştir.

Zihin Kuramı; düşünme, inanma ve –miş gibi davranma yollarıyla kişinin mental durumunu ve karşındakinin mental durumunu anlamaya yönelik bilişsel kapasiteyi içeren kavramlardan oluşur. (Brune, 20015a) Daha açık bir ifadeyle, bir kişinin karşındaki kişinin davranışlarını onun inanç, dilek, niyet gibi zihinsel süreçlerinden gözlemleyerek kişiyi algılama yeteneğidir. Karşımızdaki kişinin zihinsel işlemlerinde karar vermek, istemek gibi subjektif ve bilinçli süreçleri yaşadığını düşünerek onun farkedilebilen davranışlarını bu öznel süreçlerine yordarız. (Alıca, 2012)

Kısacası, ifade edecek olursak ZK denilince dilek inanç psikolojisi ifade edilmektedir ve bu ifadeler temel sosyal-bilişsel becerilerden ortaya çıkmıştır (Tomasello vd. 2005). Bu bağlamda ZK, Sosyal Zekanın bir diğer belirleyicisidir. SK ise, başkalarını anlama ve etkileşme yeteneği olarak ifade edilmektedir. Bu zekayı sahip kişilerin güdüler, mizaç, moral ve eğilimleri anlayabildiği ve ayrımını yapabildiği söylenmektedir.

Bu zeka yeteneğinin etrafındaki kişilerin ruhsal hallerine dikkat eden ve farklı ruhsal hallere duyarlı olan çocuklarda görülebildiği ifade edilmektedir. Bir yetişkinin diğerlerinin gizil eğilimlerini farkedebilmesi ve yorumlayabilmesi karmaşık bir kişiler arası zihinsel yetenek olarak ifade edilmektedir. (Ülker, 2016). SK, İlk kez 1920’ de Thorndike tarafından ortaya konmuş olup bu zeka modelinin IQ ‘NUN bir

diğer yönü olduğunu söylemiştir. (Goleman, 2001) Bunun yanı sıra soyut ve mekanik zekadan ayrı olduğunu ifade etmiştir.

Bu kavramları birlikte düşünöldüğünde ve sosyal zeka üzerine yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olması, Sosyal Zeka ve Zihin Kuramı arasındaki ilişkinin incelenmesini gerekli kılmıştır. Üzerinde çalışılacak olan tez konusu sosyal zekanın alt boyutlarını içeren sosyal beceri, sosyal bilgi süreci, sosyal farkındalık; yine Zihin Kuramı alt boyutları olan 1-2 derece yanlış inanç boyutu, ironi boyutu, empati boyutu, metafor boyutu, faux pas boyutları gibi sosyal zeka ile ilgili durumların Zihin Teoremi açısından incelenmesi yönünde daha önce üzerinde çalışılmamış bir konu olması sebebi ile de önemli ve araştırılması faydalı, gerekli bir konu haline gelmiştir.

Araştırma, İstanbul Anadolu Yakası' nda, 100 kişi kadın, 100 kişierkek olmak üzere Üsküdar Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Farklı eğitim ve yaş düzeyleri içerisinde değerlendirilmişlerdir.

Araştırmada, Zihin Kuramı ve Sosyal Zeka arasında ilişki olduğu, üniversite öğrencilerinde sosyal zeka düzeyinin farklılık gösterdiği ve zihin kuramı açısından belirgin fark olduğu, yine sosyodemografik veri özellikleri ile araştırıldığında ZK ve SK düzeyi arasında bir ilişki olduğu beklenmektedir.

## BÖLÜM 2: KURAMSAL ÇERÇEVE

### 2.1 ZİHİN KURAMI NEDİR?

Zihin kuramı son yıllarda psikoloji ve multidisipliner alanlarda oldukça önem kazanmış olup farklı kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmıştır. (Şipal, 2008) Bunlardan birkaçına örnek verilecek olursa; ZK, insanların davranışlarını bilişsel süreçlere göre öngörme ve yorumlayabilme becerisidir. (Repacholi ve Slaughter) .

Gündelik yaşamımızda sosyal yaşam, çevremizde bulunan bireylerin duygularından inançlarına kadarki bilişsel durumlarının anlaşılabilir, davranışları hakkında yorum yapabilme yeteneğine dayanmaktadır. Davranışları değerlendirme becerisi ise zihinsel bir yetenektir ve zihin kuramı ile bu durum açıklanmaktadır. (Wellman and Estes, 1986).

Çocuklarda bilişsel gelişime yönelik ilk araştırmaları sistemli bir şekilde ortaya koyan Piaget' dir. (Wasworth, 2004; Flavell,, Miller ve Miller, 2002) Piaget, çocukların bakış açısı alma becerileri ve düşünme biçimlerini zihin teoremi açısından değerlendirmiştir. Çocuklara diğerlerinin bakış açısı sorulduğunda, kendi bakış açıları çerçevesinde cevap verdikleri farkedilmiştir. (Flavel, 1999; Flavel, 2004) Piaget ile beraber 1970' li yıllarda çocukların bilişsel gelişimleri, kullandıkları stratejik yöntemler, anlama ve problem çözme becerileri, zihinsel yeteneklerin yönetimi ve izlenmesi gibi konularda araştırılmıştır. (Flavel,1999)

ZK' ye yönelik ilk araştırma olarak kabul gören Premack ve Woodruff'un 1978 yılında şempanzelerle yaptığı araştırma sonucunda, şempanzelerin de insanlar gibi hedeflerine ulaşmak için bazı davranışlar gösterdikleri ileri sürülmüştür. (Premack ve Woodruff, 1978). Bu araştırma ile ZK' ye yönelik merak oluşmuş ve bu konudaki araştırmalar daha ileri düzeyde yapılmaya başlanmıştır. (Erdem, 2011)

Baron Cohen ve ark (1985), Zihin teorisini etrafımızdaki insanların duygu,

istek, inanç ve duygularını farketmeye yardımcı olan sosyal bir yetenek olarak tanımlamıştır. Zihin teorisini yine bebeklerin ve küçük çocukların ontogenetik zihinsel gelişimini üzerinden anlamlandırmıştır. (Leslie,1987)

Bir başka ise zihin teorisini açıklamak için kişilerin kendi soyut simgelerinin onların his, dilek ve inançlarını belirlerken bireylere kolaylık sağladığını iddia etmiştir. (Youmans, 2004). Tüm bunlar giderek artan ileri düzey çalışmaları gerekli hale getirmiştir.

## **2.2 ZİHİN KURAMI ÇERÇEVELERİ**

Zihin kuramı araştırmalarında diğer bir soru, ZK kazanımının neyi ifade ettiği ve bu becerinin nasıl geliştiğidir. Zihin kuramı doğuştan bir beceri mi, yoksa sonradan mı kazanılmaktadır? Zihin kuramı kazanımı çocuğun oluşturduğu stratejilerin gelişimiyle mi, nöral sistemizasyonun gelişimiyle mi veya kendi zihinsel kaynaklarının gelişimiyle mi açıklanmaktadır? Neden çocuklar arasında benzer gelişimsel süreçler yaşanmaktadır? Zihin kuramı kazanımıyla ilgili bu sorulara cevap olarak “*Kuram Kuramı*,” “*Benzetim Kuramı*” ve “*Modüler Kuram*” farklı açıklamalar getirmektedir. (Kahveci, S.,2016)

### **2.2.1 MODÜLER KURAM**

Modüler kuram, Gelişimsel psikoloji bakış açılarından biri olup, doğuştan gelen bir yetenek olduğunu söyler. Bu yeteneğin olgunlaşma ya da çevresel olaylar ile otomatik olarak davranışsal değişikliklere yol açtığıdır. (Scholl ve Leslie, 1999) bu

Bu teori, beyinde sosyal bilişsel yönelik bilginin işlendiği ayrı bir ZK modülü bulunduğunu iddia eder. Youmans’ a göre ZK, diğer bilişsel fonksiyonlardan bağımsız bir beceri olup, bu yeti için özgül nöraaktif mekanizmalar bulunmaktadır.

Modüler teori, teori teorinin temel donanım şekillerinden biridir. Çocuklar inanış kavramını, aldatma, istek ve benzeri durumları, davranışları “tanımlama ve

tahmin etme” ile davranışa çevirirler. Teori doğal olarak belirlenmiş, istek ve inanış gibi temel kavramlarla birlikte hareket eder. (Doherty,2009) Bu bağlamda, teori iki farklı bakış açısı ile ele alınabilen bir kavramdır. Normal bir birey görebilir, dili kullanabilir herhangi bir bilgiyi ifade edebilir. Ancak bunu dışarıdan aldığı uyaranlarla (ses, ışık vb) anlamlandırarak kavranabilir somut bir hale getirebilir. (Segal,1998)

ZK, modüler kurama göre bilişsel yetenekleri genel zihinsel yeteneklerden farklı olarak aşamalı bir gelişim olarak karşımıza çıkmaktadır. ZK; gelişimini biyolojik olgunlaşmaya bağlı olarak modüller sistemin gelişimi olarak açıklamaktadır. İnsan beyninde bir ya da birden fazla nörolojik alanların zihin kuramı becerilerinden sorumlu olduğu iddia edilmektedir. (Avis ve Harris, 1991; Leslie, 1987, Wimmer ve Penner, 1983) Bu kurama göre insanların başkalarının zihinsel yeteneklerinde bir yetersizlik olmadığı halde, zihin kuramı becerilerinde yetersizlik ortaya çıkabilmektedir. (leslie ve Roth,1993). Leslie (1994) modüler mekanizmanın nörolojik olgunlaşmayla işlerlik gösterdiğini ifade etmektedir.

### **2.2.2. SİMÜLASYON KURAMI**

Bu teoriye göre, kişiler başkalarının zihinsel durumu hakkında algıladıklarını kendi zihinsel süreçleri kanalıyla inceleyerek, diğer insanların perspektifinden gerçekliği değerlendirmekte ve davranışlarını yorumlamaya çalışmaktadır. Bu teori, ZK’ na özgül ayrı bir nöral yapı yerine ayna nöronlar kanalı ile bilgi edebileceklerini öne sürmektedir. (Korkmaz, A. 2012)

Simülasyon kuramına göre bireylerempati becerisi ile başkalarına farklı durumlarda nasıl bir davranışta bulunacaklarını öngörüp açıklamalarda bulunurlar. (Kraml ve Michlmar,2002) Zihin kuramı becerileri ise bireyin etrafındaki insanları model alarak elde edilmektedir. (Arkway,2000; Langdon ve Coltheart,2001)

Özetle, bireylerin dünyaya ilişkin bakış açıları, bilişsel olarak kendilerini yerine koydukları insanın bakış açısı yoluyla gerçekliğin başkalarına nasıl görüldüğünü benzetim kurarak yani simulate ederek ve sonra empati kurarak kendisinin ne yapacaklarını yordayarak yönlendirilir. (Youmans,2004)



### 2.2.3 KURAM KURAMI

Kuram Kuramı, zihin kuramının zaman içerisinde gelişim gösteren, diğer zihinler kuramları hakkında evrim geçiren bir kuram olarak görülür. Bu kuram için gelişmekte olan bir süreci içerdiğinden ‘Çocukların Zihin Kuramı’ ifadesi olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Kuram kavramı, bilişsel gelişim ve kuram oluşumu arasındaki benzerlikleri açıklamak için kullanılmaktadır. Bu kurama göre deneyim, kişilere doğuştan sahip oldukları zihin kuramı becerileri ile desteklenemeyecek bilgiler sağlamaktadır. (Şipal,2008; Youmasn, 2004)

İlk kez Perner (1991) tarafından ortaya konulmuştur kuram-kuram modeli. Kuram kuramı görüşündekiler Piaget’ in düşüncelerini tekrar değerlendirmiş, kavramlar sisteminin sistemli ve kapsamlı olduğuna vurgu yapmışlardır. Bu görüş, çocukların bilgi edinme süreci ile bilimsel teorilerin denenmesi arasında ilişki kurmakta ve çocukların genel zihinsel sistemimin birlikte hareket eden bir süreç olduğunu iddia etmektedir. (Flavell,Miller ve Miller,2002)

### 2.3 ZİHİN KURAMININ ALT BOYUTLARI

Zihin teorisi yeteneğinin, gelişimsel olarak artan bir şekilde, daha karmaşık ve ileri düzey işlev ve beceriler içinde ölçülebileceğini tavsiye edilmektedir. (Bach ve ark. 2000) bu bağlamda geliştirilen son duruma göre DEZTÖ’ nün 6 tane alt boyutu bulunmaktadır. Bunlara bakılacak olursa;

- 1-Birinci Derece Yanlış İnanç Boyutu
- 2- İkinciDerece Yanlış İnanç Boyutu
- 3- Faux Pas Boyutu
- 4-Empati Boyutu
- 5-Metafor Boyutu
- 6-İroni Boyutu

**1. Birinci Derece yanlış inanç boyutu;**birinci derece yanlış inanç boyutunda

söz konusu yetenek bir inancı diğer bir insana affetmeyi ifade eder. (Bach ve ark.2000). Yani, bir kişinin dünyaya ilişkin inancının belirtilmesi, tanımlanmasıdır. (Herold ve ark., 2002). Bu boyutun içeriğindeki hikayelerden bir tanesi Perner ve Wimmer, 1983; Baron-Cohen ve ark (1985) tarafından Türkçe çevirisi yapılarak ve resimlendirilerek kullanılmıştır.

**2. İkinci Derece yanlış inanç boyutu;** ikinci derece yanlış inanç yeteneğini ölçen test, üçüncü bir kişinin bir düşüncesi hakkında başka bir kişinin düşüncelerini yorumlayabilme, anlayabilme yeteneğidir. (Stone ve ark, 1998) Daha açık bir ifade ile sadece kişinin yanlış inançları ve dünya hakkında inançları olduğunu değil aynı zamanda diğerlerinin zihinsel durumları hakkında da inançları olduğunu ve bu ikisinin farklı veya yanlış olabileceğini yordayabildiklerini belirtebiliriz. İkinci Derece Yanlış İnanç bölümünün zihin kuramını değerlendirmek, ölçebilmek için Astington et al tarafından geliştirilen kısa öykülerden biri Türkçeye çevrilerek ve resimlendirilerek kullanılmaya başlanmıştır.( Astington et al,2002)

**3. Faux pas boyutu;** Türkçe’de pot kırma, gaf yapma şekline açıklanabilecek şekilde kavram gelişimsel açıdan karmaşık bir ZK becerisidir. (10,94). Kişinin kendisinin farkında olmadan söylediğini kavrayabilme yeteneği daha ileri bir ZK kapasitesini gerektirir. (10,86). Faux pas görevlerinde iki kişiden biri söylememesi gerektiği şeyi farketmeden söylememesi gereken bir şey söyler, yani gaf yapar ve bununla ilgili sorular sorulur. Bu sorular, faux pas’ın ortaya çıkarılmasını, dinleyicinin zihinsel halini ve duyan, sorularla yüzleştirilen kişinin ne hissettiğinin anlaşılıp anlaşılmadığını ölçer. Bu görevde, konuşmacının bilmeden konuştuğunu fark etmediği ve dinleyenin niye aşağılanmış ya da kırılmış hissedeceği anlaşılmalıdır. Bu kavrama becerisi, kişinin kendisi ile başkasının zihinsel durumları arasındaki farkın fark edilmesini, aynı zamanda durumun karşı tarafı üzerindeki duygusal etkisini anlamayı içermektedir, dolayısı ile empatik anlayış ile de bağlantılıdır. Faux ps görevi, zihin teorisi yeteneklerinin iyi bir ölçümü olarak kabul görmektedir (10,86,94).

**4. Metafor ve ironi boyutu;** “Metafor ve ironi kavrama; konuşma esnasında sözel anlatımın ötesine geçip, ifade edilmeyeni, ima edileni kavrama becerisidir (27).

Metafor ve ironiyi anlayabilmek için kişi, konuşmanın literal anlamını bir tarafa koyarak, konuşmacının gerçek niyetlerini kavramalıdır. (33) Metaforu kavramanın birinci derece ZK; ironiyi kavramanın ise ikinci derece ZK becerisiyle ilişkili olduğu öne sürülmektedir. (43) Konuşmacının, dinleyen kişi ile ilgili duygularını ve düşüncelerini anlayabilmeyi gerektirmesi (28) nedeniyle ironiyi kavramanın, metaforu kavramaya göre daha gelişmiş ve karmaşık ZK becerileri gerektirdiği düşünülmektedir. Bu yetenekleri test edebilmek amacıyla metafor ve ironi kavrama görevleri kullanılmaktadır (44). Genelde her iki yeteneğin birlikte değerlendirildikleri bu görevlerde, konuşmacılar tarafından kullanılan metaforun veironinin açıklanması istenmektedir. Dolaylı dilsel anlatımı anlama yetisini ölçentestlerden bir diğeri ima / ipucu testidir ”(hinting test) (45).

### 2.3 ZİHİN KURAMININ ÖLÇÜLMESİ

Tager- Flusberg ve Sullivan (2000) ve Sabbagh (2004) ZK'nın *sosyal-bilişsel* ve *sosyal-algısal* olmak üzere iki farklı alt tipini açıklamıştır. (28,29). Sosyal bilişsel olarak adlandırılan ilk alt tip; bir hikaye, bir konuşma sırasında diğer kişilerin davranışlarına bakarak, bu davranışların altında yatan bilişsel durumu çıkarsamak olarak açıklamıştır. Sosyal bilişsel alt tip yanlış inanç testleri ile ölçülmektedir.

Sosyal algısal olarak adlandırılan ikinci alt tip ise doğrudan gözlenebilen bilgiye dayanarak (örneğin bir fotoğrafa bakar gibi) diğer kişilerin zihinsel durumunu algılama yetisi olarak açıklanmıştır. Emosyon tanıma ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Gözlerden Zihin Okuma Testi bu beceriyi değerlendirmek için en sık kullanılan testtir. Sosyal yaşamda, etrafımızdaki insanların zihinsel durumunu çıkarsamak için her iki ZK yetisi bir arada kullanılmaktadır. Bu çalışmada bu nedendir ki Gözlerden zihin okuma testine de yer verilmiştir.

Tanıdığımız bir kişinin bize söylediği şeyin ironik bir anlamı olduğunu anlayabilmek için, kişinin yüz ve beden ifadesine, ses tonuna dikkat etmek (sosyal-emosyonel ZK), kişinin kullandığı kelimeleri ve içinde bulunduğu durumu analiz

edebilmek ve geçmişte söylediği düşünce ve inançlarını anlayabilmek için (sosyal-bilişsel ZK) gereklidir. (Kılınçel,2016)

## 2.4 SOSYAL ZEKA NEDİR?

Sosyal zeka, diğerlerini anlama ve anlamlandırma, başarılı ilişkiler kurabilme ve sosyal çevrelerde yol alabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bu zekaya sahip bireylerin; güdüler, moral, mizaç ve eğilimleri fark edebildiği ve ayırımını yapabildiği iddia edilmektedir. Bir yetişkinin bir başkasının gizil eğilimlerini anlayabilmesi ve yorumlayabilmesi karmaşık bir kişiler arası yetenek olarak açıklanmaktadır. Sosyal zekası güçlü olan kişilerin diğerlerinin duygularına, meraklarına, korkularına ve inançlarına empati ile yaklaşma, başkalarının performanslarını en iyi seviyeye çıkarmalarında yardımcı olma arzusu olduğunu ve karşısındaki kişiyi yargılamadan dinleme becerisine sahip olduğu iddia edilmektedir.

Sosyal zekanın alanı daha çok insan ilişkileri, diğer kişilerle etkileşim, diğer insanları tanıma ve kendilerinden bir şeyler öğrenme konularını içermektedir. Zamanımızın çoğu başka insanlarla çalışarak ve iletişim halinde olarak geçirildiği düşünüldüğünde, bu zeka bazı yönlerde alan içinde en anlaşılabilir olanı olarak görülmektedir. (Bellenka,1997)

Sosyal zeka kuramı, zekayı kognitif boyutları dışında değerlendiren ilk kuramdır. İlk kez 1920' de Thorndike tarafından ortaya çıkarılan bu zeka türünün IQ'nın bir diğer yönü olduğunu belirtmiş (Goleman,2001) soyut ve mekanik zekadan ayrı olduğunu ifade etmiştir. Thonrdike sosyal zekayı “kadınları, erkekleri, çocukları anlayabilme ve yönetebilme becerisi, insan ilişkilerinde ustaca davranma” şeklinde ifade edilmiştir. (Walker&Foley, 1973)

Moss ve Hunt(1927) ise SK' yı “insanlarla uyumlu davranma ve anlaşma becerisi” olarak tanımlamıştır. Strang (1930) da sosyal zekayı başkalarıyla anlaşabilme yeteneği olarak açıklamış ve sosyal zekanın iki farklı boyutu olduğunu ifade etmiştir. 1. Bilgi (insanlar hakkındaki bilgi) 2. Fonksiyon (sosyal zekanın pratiği)'dir.

Vernon (1933) SK kavramını biraz daha açarak ve sosyal zekanın başkalarıyla uyumlu davranabilme yeteneği, insan ilişkilerinde kolaylık, sosyal konularda bilgi, başkalarının özelliklerini ya da hallerini farkedebilmenin yanı sıra karşı taraftan gelen uyarıcıya da duyarlılığı kapsadığını ifade etmiştir.

Wedek (1947) sosyal zekayı insanların hislerini, ruh durumlarını ve güdülerini doğru bir şekilde değerlendirebilme becerisi olarak tanımlamıştır. Wechler(1958) ise sosyal zekayı bağımsız bir yapı olarak değil, genel zekanın sosyal durumlara uygulanması ve sosyal çevrelerde kullanılması olarak tanımlamıştır.

## **2.5 SOSYAL ZEKANIN ALT BOYUTLARI**

*Sosyal Zekanın Alt Boyutları;* sosyal zekanın ölçülmesi, tanımlanması, diğer zeka türleri ile olan ilişkisi ve hangi alt boyutları içerdiği ile ilgili tartışmalar günümüze kadar devam etmektedir. (Somazo,1990)Bu tartışmalara örnek olarak;

**Kozmitzki ve John (1993)** sosyal zekanın yedi tür içerikten oluştuğunu söylemiştir. Bunlar; karşımızdaki insanların içsel ve ruhsal durumlarını algılama, insanlarla ilişki kurmada genel yetenek, yaşam hakkında bilgi, sosyal kurallar ve karmaşık sosyal durumlarda sosyal sezgi ve duyarlılık, başkalarını idare etmek için gerekli sosyal teknikleri kullanabilme, empati yeteneğine sahip olma ve son olarak sosyal uyum olarak değerlendirilmektedir.

**Silberman(2000)** sosyal zekayı ve sosyal zekası güçlü kişilerin sahip oldukları nitelikleri sekiz boyutta incelemiştir. Bunlar; atılganlık, insanların duygu ve düşüncelerini açık bir biçimde ifade edebilme, insanları anlama, iletişimde olduğu kişiye geribildirim verme ve ondan geri bildirim alma, motive etme ve ikna etme, başkalarını etkileme, karmaşık durumlara yaratıcı çözümler getirmek, bireysellik yerine işbirliği grup içinde çalışmak, iyi bir grup üyesi olmak ve son olarak, ilişkiler çıkmaza girdiğinde optimum tutumu gösterebilmek.

**Buzan (2002)** 'ye göre ise sosyal zeka sekiz faktörden oluşmaktadır. Bunlar;

insanların beden dillerinden sözlü ve sözlü olmayan iletişim verilerinden yararlanarak insanları anlamak ve tanımaktır, insanları okumak, etkin dinleme becerisine sahip olma, sosyal olma, sosyal ortamda etkin olma, müzakere-sosyal problem çözme, insanları ikna etme, başkalarını etkileme, ortama göre nasıl davranacağını bilmektir.

**S.Habib (2013)** ise sosyal zekayı beş boyutta açıklar. Bunlar, sosyal manipülasyon, sosyal beceri, sosyal empati, dışa dönüklük, sosyal uyum. Son olarak;

**Silvera(2001)** sosyal zekayı üç boyutta açıklar ki biz bu çalışmamızda incelemelerimizi bu üç boyutta yapmış olacağız. Bunlar, *“Sosyal bilgi süreci, sosyal beceri, sosyal farkındalık”* tır.

Bu kavramları açıklayacak olursak;

*Sosyal Bilgi Süreci;*

*Sosyal Bilgi Süreci;* karşımızdaki kişiden olumlu geribildirim ve olumsuz tepkilerin gelmesini engelleyecek, diğerleriyle pozitif iletişimi olanaklı kılan, sosyal açıdan kabullenebilir, etrafta pozitif etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal olgulara göre değişen, gözlenebilir ve gözlenemeyen belirli kongnitif ve emosyonel öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlardır.(Yüksel; 1997)

*Sosyal Beceri;* Bireyin çevresindeki insanlardan aldığı sosyal görünümleri kullanarak doğru önermelere varabilmesi ve karar verebilmesidir.

*Sosyal Farkındalık;* bireyin bulunduğu çevredeki diğer insanların davranışlarına, duygularına, sözlü ve sözlü olmayan isteklerine ait görünümelerini doğru bir şekilde fark edebilmesidir.

Biz de bu çalışmamızda, sosyal zekanın bu üç boyutu üzerinde araştırma yapmış olacağız. (Sosyal bilgi süreci, sosyal beceri, sosyal farkındalık)

Bunların dışında sosyal zekada 8 önemli faktör vardır; İnsanları okumak, dinleme, sosyal, başkalarını etkileme, sosyal ortamda etkin olma, müzakere, insanları etkileme, nerde ne zaman nasıl davranması gerektiğini bilmektir. (Buzan,2002).

## 2.6 SOSYAL ZEKANIN ÖLÇÜLMESİ

*Sosyal Zekanın Ölçülmesi*; literatüre bakıldığında birkaç çeşit sosyal zeka ölçeği görülmektedir. Bunlardan biri, kendini değerlendirme içerikli ölçekler, diğeri, zeka testleri ile eşdeğer nitelikte ölçümü sosyal çevrede yapılan testler, bir diğeri çocukların sosyal zekalarının başkaları tarafından ölçüldüğü testler, son olarak da davranışların değerlendirilmesine yönelik testlerdir. Bunları örneklendirecek olursak...Başarı odaklı olanlar; Sternberg Üçlü Yetenek, (STAT9, George Washington Sosyal Zeka Testi (GWIST), Altı Faktörlü Sosyal Zeka Ölçeği Davranış değerlendirme temelli SZ testleri; Eylem Sıklığı Yaklaşımı (AFA), Sosyal Yeterlilik Video TestiBaşkaları tarafından değerlendirme testler; Sosyal Yeterlilik Ölçeği, Akran *Sosyal Zeka Değerlendirmesi (PESİ)*,

Kendini değerlendirme odaklı SK testleri; Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme (MESSY), Sosyal Beceri Derecelendirme Sistemi (SSRS), Sosyal Beceri Envanteri dir.

Biz bu çalışmamızda TSZÖ (Tromso Sosyal Zeka Ölçeği) ni kullanacağız. Duygusal ve bilişsel içerikli davranış odaklı.

## 2.7. SOSYAL ZEKA İLE ZİHİN KURAMI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Zihin Kuramının Ölçülmesi bölümünde anlatıldığı gibi tekrar edecek olursak Tager- Flusberg ve Sullivan (2000) ve Sabbagh (2004) ZK'nın *sosyal-bilişsel* ve *sosyal-algısal* olmak üzere iki farklı alt tipini açıklamıştır. (28,29). Sosyal bilişsel olarak adlandırılan ilk alt tip; bir hikaye, bir konuşma sırasında diğer kişilerin davranışlarına bakarak, bu davranışların altında yatan bilişsel durumu çıkarsamak olarak açıklamıştır.

Sosyal bilişsel alt tip yanlış inanç testleri ile ölçülmektedir. Sosyal algısal olarak adlandırılan ikinci alt tip ise doğrudan gözlenebilen bilgiye dayanarak (örneğin bir fotoğrafa bakar gibi) diğer kişilerin zihinsel durumunu algılama yetisi

olarak açıklanmıştır. Emosyon tanıma ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Gözlerden Zihin Okuma Testi bu beceriyi değerlendirmek için en sık kullanılan testtir. Yine Sosyal Zeka Testine baktığımızda alt boyutlarının sosyal bilgi süreci, sosyal beceri, sosyal farkındalık gibi içerikten oluşması, hatta bunu bir başka düşünürlerin daha çok ayrıntılandığı görülmektedir.

Bunu, Sosyal Zekanın da alt boyutları ile karşılaştırdığımızda aslında SZ nin de sosyal bilişsel ve sosyal algısal yönü olduğunu, affektik ve kognitif açıdan davranışların ölçülmesinde Sosyal Zeka Testinin, DEZTÖ' nün bir diğer yönü olduğu konusunda düşünmek kaçınılmaz olmaktadır.

### **BÖLÜM 3: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR**

Literatür taramasına göre Ulusal ve tez olarak Zihin Kuramı üzerine en az 65 kayıtlı tez çalışmasının görüldüğü, Sosyal Zeka üzerine ise yine Ulusal ve tez olarak sadece 6 çalışma yapıldığı görülmüştür.

Yine, Üniversite öğrencileri üzerinde Duygusal ve Bilişsel Olarak Zihin Kuramı ile Sosyal Zeka arasındaki ilişkinin incelendiğine dair tez olarak bir çalışmaya Türkiye' de rastlanmamıştır. Sosyal Zeka ve Zihin Kuramı üzerine yapılan araştırmalarda yabancı kaynaklara bakıldığında (dergi, tez, makale, diğer yayın vs..) oldukça fazla sayıda çalışmaya rastlanmıştır.

Bu bölümde yine Sosyal Zeka ile ilgili yapılan araştırmalara kaynaklara bakacak olursak; Sosyal Zeka ile ilgili yaklaşımlar ve özellikle sosyal zeka yaklaşımının içerdiği duygusal unsurlar, duyguların yönetilebilmesini ve başarı bir duygusal farkındalığı gerekli kılmaktadır. (Ataman, 2001, s. 63). Bununla birlikte, felsefi geleneğinin ve batı kültürünün aklın üstünlüğüne olan inancı ve yine bu kültürün duyguları sorun yaratan unsurlar olarak görmesi duygular üzerine çalışılabilecek yaklaşımların önünde ciddi bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır (Atabek, 2000, s. 51).



Batı dünyasında akılcı bir şekilde düşünerek duyguların göz ardı edildiği özellikle sanayi devrimi sonrası dönemlerde önde giden ideal düşünce tarzı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte romantik akım gibi kimi akımlar duyguların önemi üzerinde çalışılmışsa da bu akılcılığın önde gitmesini önleyememiştir. (Barling and Kelloway, 2000: 114). Bu durumun örgüt yaklaşımlarına yansımaları, duyguların devreye girdikleri durumlarda mantıksal süreçlere zarar verdiği düşünüldüğü için örgütün iyi bir şekilde faaliyet gösterebilmesi için duygularından arındırılması gerektiğine dair yaygın inançta baş göstermektedir. (Bass, 1990, s. 52). Ancak son dönemde gerek sosyal gerekse beyin cerrahisi alanındaki gelişmeler, çalışmalar duyguların öneminin fark edilmeye başlanılmasına zemin hazırlamıştır. Yeni yaklaşımlar insanın duygularının ve düşüncelerinin birbirinden ayrılmayan aynı süreci ifade ettiğini ve bu süreçte duygular ve akıl arasında bir etkileşim savunmaktadır. (Bass, 1990, s. 57). Bu paradigmanın ışığında gelişen çağdaş örgüt yaklaşımları duygulara gereken önemini sağlayarak duygulardan faydalanmayı amaçlamaktadır.

İlgili literatürde sosyal zeka kavramı incelenirken duyguların rolü üzerinde yeteri kadar durulmadığı görülmekle beraber son dönemde duygusal zeka konusunda çalışan Chris Argyris, Abraham Zaleznik, Henry Mintzberg, Gary Hamel ve Micheal Hammer gibi kimi düşünürler; iş yaşamında duygulara yer verilmesinin, kendimizin ve diğerlerinin duygularını daha iyi değerlendirmesinin ve yönetilmesinin gerekliliğini savunmuşlardır. (Carney, 1999, s. 54). Bu durum, bu açıdan bakılarak değerlendirildiğinde gelişen yaklaşımlar içinde duygusal ve sosyal unsurları içinde barındıran bütünleşik bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. (Burke, 2001, s. 41-42).

Nitekim Harvard Business Review Aralık 2001'de, Leadership Quarterly dergisi ise 2002'de duygu-sosyal zeka ilişkisini konu edinmek üzere özel çalışmalar ortaya çıkarmışlardır (Bryman, 1992, s. 89). Bu konudaki yaklaşımlar örgütsel psikoloji açısından incelendiğinde ise bir örgütte sosyal zeka yaklaşımı ne kadar akılcılık temeline bağlı olursa olsun izleyecilerin onun doğrudan veya dolaylı olarak aktardığı duygusal verilere göre davrandığını görmekteyiz (Cooper, 2000, s. 54-55). Sosyal Zeka tam olarak herkesle iletişim halinde olmadığı durumlarda bile, sosyal

zeka kuramının etkisi kendi çevresinde olanlarla olan ilişkisi aracılığıyla örgütün ikliminde fark edilir. (Burke, 2001, s. 79).

Bu büyük etki eden en eski ve en önemli faaliyetidir; çünkü biyolojik kökenlere kadar dayanmakta ve insanlık tarihinin en eski dönemlerden beri devam etmektedir. Bu nedenle bir duygusal zeka temel özelliklerinden birisi de içinde bulunduğu bir grup için emosyonel bir kılavuz olmaktır (Bass, 1990, s. 85). Bunu yaratıcı ve yapıcı bir şekilde gerçekleştirebilen biri, örgüt içerisinde astlarında grup anlayışı içinde motivasyon yaratarak verimi arttırabilir. (Carney, 1999, s. 74).

Bu olguyu etkinlik açısından incelediğimizde etkin bir ortak duyguları olumlu bir yönde toplayıp, zararlı duyguların yarattığı havayı ortadan kaldıran bir öge olduğu görülmektedir. (Çakar ve Arbak, 2003, s. 51). Sonuç olarak sosyal zeka ve izleyicinin etkileşimi bir çok duygusal unsuru içinde barındırmaktadır. Bu duygusal yapıdan dolayı duygusal zekanın teorik altyapısında yüksek duygusal zekaya sahip yöneticilerin örgütün başarısında önemli bir etki sağlayacağı iddia edilmektedir. (Daft, 2000, s. 79 ).

Duygusal zeka ve sosyal zekanın potansiyalinin ilişkisini inceleyen Sosik ve Megerian (1999) araştırmalarında yöneticilerin kişinin kendisine ve diğerlerine dair değerlendirmelerinin uyumlu olmasında yani öz farkındalıklarına bağlı olarak sosyal zekanın - yönetici performansı ilişkisinin güçlendiğini ortaya koymuşlardır.

Gardner ve Stough'un (2002) duygusal zeka ve sosyal zeka ilişkisini inceleyen araştırmanın sonuçları ise duygusal zeka ve sosyal zeka arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Mandell ve Pherwani'nin (2003) duygusal zeka ve dönüşümcü ilişkisi ve cinsiyetlere bağlı farklılıkları incelemek üzere gerçekleştirdikleri araştırmada ise duygusal zekanın davranışı arasında anlamlı bir ilişki saptanırken duygusal zeka ve sosyal zeka davranışının cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi, kişinin kendisinin ve diğerlerinin duygularını açıklayabilmesi, kontrol etmesi ve yönlendirmesi ile mümkündür ki bu da duygusal

zeka kavramını gün yüzüne çıkarmaktadır. (Damasio, 1999, s. 63).

Sosyal Zeka, kuramları için yalnızca bir odak noktası değil aynı zamanda bir dönüşüm kılavuzu olduğu için onun duygusal durumu klasik yaklaşımlara sahip bir çok kuramdan daha önemlidir. Duygusal zeka sahibi ve izleyicileri için bir esin kaynağı olması ile gözlemleyicilerine gösterdiği bireyselleştirilmiş ilgi, duygularının örgütteki insanların hislerini olumlu etkilemesini sağlamaktadır. (Dessler, 2001, s. 24-25).

Duygusal zekaya sahip olan sosyal zeka günümüzün karmaşık ortamında örgütünü yatıştırabilecek ve güçlendirebilecek güvene sahip olacağı için bu anlamda ciddi önem taşır ve bu özellik etkileşimci duygusal zeka için bir nevi katalizör etkisi yaratacaktır (Dearborn, 2002, s. 96).

Mayer ve Salovey (1993) duygusal zekayı kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını gözleme yeteneğini, onları ayırt edebilmeyi ve bu bilgiyi düşünce ve davranışlarına kılavuz olarak kullanabilmeyi içeren bir sosyal zeka türü olarak açıklamaktadır.

Mayer ve Salovey'in yaptığı tanımdan sonra 1990 yılların ilk yarısından sonraki dönemde duygusal zeka konusunda pek çok model geliştirilmiş olmakla birlikte (Mayer & Salovey, Bar-On, Cooper & Sawaf, Goleman modelleri) duygusal zeka modellerinden örgütler ve özellikle sosyal zeka üzerinde en çok duran model Daniel Goleman'ın modelidir. Mayer ve Salovey'in modelini temel olarak alan Daniel Goleman'ın modeli öz-duygu yönetimi, öz güdülenme, empati, duygusal farkındalık ve sosyal ilişki boyutlarını içermektedir. Goleman'ın modelinde duygusal zekayı oluşturan ilk boyut olan duygusal farkındalık kişinin gerektiğinde gerçek duygularına ulaşmasına yardımcı olur.

Eğer bu bilgi girişi olmazsa kişi hislerini açıklayamadığı gibi kontrol de edemez. İkinci boyut olan öz-duygu yönetimi kişinin her türlü duygusunu yönetme becerisidir. (Cooper, 2000, s. 45). Burada yönetmekle anlatılmak istenen şey bastırmak değildir. Duyguları bastırmak onların daha güçlü bir şekilde tekrar ortaya

çıkmasına yol açar. Yapılması gereken şey duyguları kabullenip onların bizi ittiği anlık tepkilerden uzaklaşmaya çalışmaktır (Çakar ve Arbak, 2003, s. 74). Üçüncü boyut olan özgüdülenme; kişinin bütün başarısızlıklar, hayal kırıklıkları ve zorluklara rağmen yılmamasıdır, vazgeçmemesidir.

Dördüncü boyut olan empati ise kişinin kendisini başkalarının yerine koyup onları anlayabilmesidir. Sempatiden farklı olarak empati diğer tarafa duyulan bir sevgi değil yapılan tarafsız bir değerlendirmedir. Beşinci boyut olan sosyal yetenekler kişinin diğer kişilerin duygularının farkında olmasını, diğerlerinin duygularını yönetebilmesini ve bu sayede sorunsuz olarak diğerleriyle geçinebilmesine yardımcı olur. (Encinas, 2001, s. 96).

## **BÖLÜM 4: GEREÇ VE YÖNTEMLER**

Tez çalışmamızın konusu olan Üniversite Öğrencilerinde Duygusal ve Bilişsel Zihin Kuramı Özelliklerinin Sosyal Zeka İle Olan İlişkinin İncelenmesi çalışması, Üsküdar Üniversitesi'nde bulunan 100 kadın, 100 erkek 200 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Araştırmada üç ölçek kullanılmıştır. Envanterler, öğrencilerle yüzyüze görüşülerek yapılmıştır. Çalışmada kullanmış olduğumuz ölçekler Gözlerden Zihin Okuma Testi ve Tromso Sosyal Zeka Ölçeği (TSZÖ), Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği (DEZTÖ) dir. Bunun yanı sıra sosyodemografik form kullanılmıştır. Gözlerden Zihin Okuma testinin (GZOT) geçerlilik, Dokuz Eylül Zihin Teorisi ve TSZÖ nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması önceki çalışmalarda yapılmıştır. GZOT uygulamasının yanında kelime anlamlarına yardımcısı olması açısından ölçek takımının orijinal hali ile ekte sözlük kullanılmıştır.

Araştırmamızda elde edilmeye çalışılan veriler için IBMM SPSS Statistics 24 programı kullanılmıştır. Hipotez testlerin uygulamasında normal dağılım varsayımları dikkate alınmış ve farklılıkların belirlenmesinde Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki düzeylerini

belirlemek için Spearman Korelasyon analizi uygulanmıştır.

*Gözlerden Zihin Okuma Testi*; en sık Zihin Kuramı ve emosyon tanıma becerilerini ölçmede kullanılan testlerden biridir. GZOT, uyarana veya düşünceye karşılık gelen zihinsel durumun ve davranışsal cevabın oluşmasına yardımcı olan, zihinsel durumu ölçen testlerden biridir. Çoğunlukla ZK ile birlikte kullanılmaktadır.

Gözlerden Zihin Okuma Testi' nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması Türk Psikiyatri Dergisi' nde 2011 yılında yayınlanmıştır. Bu testin Türkçe uyarlaması güvenilir bulunmuştur. Doğru yanıt ortalama değerleri ilk uygulamada (SS=3,44), ikinci uygulamada (SS=4,36) olarak saptanmıştır. İlk ve ikinci uygulamanın ortalama değerleri arasında anlamlı fark saptanmadığı görülmüştür. Eğitim düzeyi arttıkça doğru yanıt sayısı artmaktadır. Güvenirlik katsayısı düşük bulunan 19. ve 21. maddeler dışarıda bırakılmıştır. Eğitimin yanıt dağılımında önemli değişken olarak araştırmada karşımıza çıktığı görülmektedir. (Yıldırım, E.A. 2011)

Testin orijinali 36 resimden oluşmaktadır.. Testin 32 soruluk hali ile 19. ve 25. Sorular çıkarılarak 100 kişisi kadın, 100 kişisi erkek olmak üzere 200 kişi üzerinde yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Eğitim düzeyleri önlisans-lisans-yüksek lisans arasında değişmekte olup, yaş aralığı 15-45 olarak seçilmiştir .Ölçek tek boyut ve 36 maddeden oluşmaktadır. 36 resim (1 doğru yanıt, 3 çeldirici cevap olmak üzere 4 seçeneklidir. Denekten, resimde gördüğü kişinin zihinsel halini en iyi tanımlayan resmi seçmesi istenir. Uygulamada 19-21-25-35. İnci sorular güvenilirlik açısından çıkarılmıştır. Testin 32 soruluk hali ile yetişkinlerde zihin kuramı ve duygusal becerileri değerlendirilmesi yapılmıştır.

*Dokuz Eylül Zihin Kuramı Teorisi*; gelişimsel olarak artan bir şekilde gelişmektedir ve çeşitli görevlerle belli yetenekleri ölçmektedir. DEZTÖ, literatürde kullanılmış olan bu birtakım görevlerden faydalanılarak geliştirilmiş ve zihin teorisi yeteneğini içerdiğini düşünülerek resim ve hikaye görevlerinden oluşmak üzere kurgulanmıştır. Ölçekteki hikaye ve resim görevleri, literatürde kullanılmış olan resimlerin ve öykülerin, zorluk derecesi, dil yapısı ve olayların akışına uygun bir

şekilde ancak öykü içeriği açısından Türk toplum yaşamına uygun olaylar hikaye edilmeye ve resmedilmeye çalışıldığı görülmüştür çalışmada. Değirmencioğlu, B. (2008)

İlk kez geliştirilecek olan DEZTÖ' nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Banu Değirmencioğlu tarafından 2008 yılında yapılmıştır. Geçerlilik ölçümleri DEZTÖ'nün puanlama sistemi nedeniyle faktör analizi testi yapılamamıştır. Faktör analizinin varsayımlarından biri olan çok değişkenli normallik varsayımı, değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusal olduğunu göstermektedir. Doğrusallık temel konu olmadığında, analizin değeri sayısal anlamda düşmektedir. DEZTÖ puanlama sisteminde, her yanlış cevap için 0 puan ve her doğru cevap için 1 puan şeklinde verilmiş olduğundan, geçerlik değerlendirmesi için faktör analizi yapılamamıştır. Değirmencioğlu, B. (2008)

Güvenirlik ölçümü konusuna gelince, iç tutarlılığı belirlemek için Cronbach Alpha testi kullanılmış; bu yöntem, ölçeğin tüm sorularını dikkate alarak, ölçeğin genel güvenilirliğini ortaya koyan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntemle hesaplanan katsayı 0-1 aralığında değişim göstermektedir. Değer 0-0.4 aralığında ise ölçeğin güvensiz olduğu; 0.4-0.6 aralığında ise düşük güvene sahip olduğu; 0.6-0.8 aralığında ise oldukça güvenilir olduğu ve 0.8-1 aralığında ise yüksek derecede güvenilirlikte olduğu anlamı ortaya çıkmaktadır. Değirmencioğlu, B. (2008)

Zihin teorisi yeteneği açısından toplam 18 görevden oluşan ölçekte 6 tane de kontrol sorusu bulunmaktadır. Ancak bu kontrol soruları, ölçek toplam puanına dahil edilmemekte; kontrol puanı olarak hesaplanmaktadır. Yönergenin okunmasının ardından test uygulanmaya başlanır. Hikaye görevlerinde, katılımcıdan hikayeyi dinleyerek ilgili soruya cevap vermesi beklenmektedir. Ölçek 7 hikaye ve 5 resimden oluşmaktadır. Hikaye görevlerinde, katılımcıdan hikayeyi dinleyerek ilgili soruya cevap vermesi beklenmektedir. Resim görevleri ise, sırayla bir hikaye anlatan 1 – 2 – 3 şeklinde numaralandırılmış 3 resimden oluşmakta; katılımcıdan hikayeye uygun olacak şekilde gelecek olan 4. resmi, a ve b şeklinde sunulmuş iki resim arasından seçmesi istenmektedir. Ölçekteki görevlerin değerlendirdiği yetenekler (1-Birinci derece yanlış inanç yeteneği, 2-Birinci derece yanlış inanç yeteneği resim görevi, 3-

İkinci derece yanlış inanç yeteneği, 4-İkinci derece yanlış inan yeteneği resim görevi, 5-İroni kavrama yeteneği, 6-Metafor kavrama yeteneği, 7-Empatik anlayış yeteneği resim görevi, 8-Empatik anlayış yeteneği, 9-Empatik anlayış yeteneği, 10-Empatik anlayış yeteneği, 11-Birinci derece yanlış inanç yeteneği, 12-Empatik anlayış yeteneği, 13-İroni kavrama yeteneği, 14-Birinci derece yanlış inanç yeteneği, 15-Metafor kavrama yeteneği, 16-İkinci derece yanlış inanç yeteneği, 17-Faux pas kavrama yeteneği, ve 18. Görev-soru Empatik anlayış yeteneği gibidir: Katılımcının cevapları, önceden belirlenmiş cevaplara göre doğru cevap 1 puan, yanlış cevap 0 puan şeklinde puanlanmıştır. Değirmencioğlu, B.(2008)

Bu çalışmamızda, analiz yapılırken kontrol sorularının puanları eklenmemiştir.

*Tromso Sosyal Zeka Testi (Tromso Social Intelligence Scale-TSIS)* Silvera ve arkadaşları (2001) tarafından, sosyal zekâ düzeyini ölçmeye yarayan 21 sorudan oluşan kendini tanımlama şeklinde bir testtir. TSZÖ, Sosyal Bilgi Süreci, Sosyal Farkındalık ve Sosyal Beceri olmak üzere sosyal zekayı üç ayrı yönde ölçmektedir. *Sosyal Bilgi Sürecinde* insan ilişkilerine etkileşimine yönelik olarak sözlü ya da sözsüz mesajları anlayabilme, açık mesajların ardında gizil mesajları da anlayabilme, empati kurabilme yeteneklerini ölçülmektedir. *Sosyal Beceri* ise atılğan davranışta bulunma, etkin dinleme, bir ilişkiyi başlatma, sürdürme ve sonlandırma gibi iletişim becerilerini ölçebilmektedir. *Sosyal Farkındalık*; zaman ve mekana, ortama uygun bir şekilde etkili bir şekilde davranma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Ölçek 21 sorudan oluşan likerd tipi cevap anahtarı ile hazırlanmıştır. Cevap anahtarındaki puanlama ise en yüksek 7, en düşük puan 1 olarak değerlendirilmektedir. Doğan, T. (2006)

Çalışmada, ölçeğin yapı geçerliğine açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile bakıldığı görülmüştür. Ölçüt geçerliğini sınamak amacıyla sosyal beceri envanteri ile korelasyonu ölçülmüş olup, ölçeğin güvenilirliği test yarılama ve test tekrar test, iç tutarlılık yöntemleriyle ölçüldüğü çalışmada görülmektedir. TSZÖ' nün Türk üniversite öğrencilerinin sosyal zekâ düzeyini ölçebilmek için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir test olduğu ortaya çıkmıştır. Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği'nin

geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için 2006-2007 öğretim yılında Sakarya Üniversitesinde okuyan 719 öğrencinin araştırmaya katılması sağlanmıştır. Araştırmada veri toplamak ayrıca ölçüt geçerliliğini sınamak amacıyla sosyal beceri envanteri (SBE) kullanılmıştır. Sonuç olarak, çalışma bulgularına göre geçerlik ve güvenilirlikle ilgili olarak Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği'nin Türkçe formunun sosyal zekâ düzeyini ölçebilen yeterince yüksek geçerlik ve güvenilirliğe sahip bir araç olduğu ortaya çıkmıştır. Doğan, T. (2006)

Bu çalışmamızda, testin orijinaline dokunulmadan olduğu şekli ile uygulanmıştır.

*Araştırmamızda elde etmeye çalıştığımız bir kısım analizlere baktığımızda;*

Gözlerden Zihin Okuma Test, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Ve Alt Boyut Puanlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler kullanılmış, Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu incelenmiştir. Araştırmaya anlam kazandıracak önemli analizlerden diğeri ise Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu incelenmesive Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanlarıİle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu olmuştur. Araştırma Üsküdar Üniversitesi'nde bulunan öğrencilerden 100 ü kadın, 100 erkek olmak üzere 200 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Envanterler, öğrencilerle yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Hipotez testlerin uygulamasında normal dağılım varsayımları dikkate alınmış ve farklılıkların belirlenmesinde Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişki düzeylerini belirlemek için Spearman Korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmada, Zihin Kuramı ve Sosyal Zeka arasında ilişki olduğu, üniversite öğrencilerinde sosyal zeka düzeyinin farklılık gösterdiği ve zihin kuramı açısından belirgin fark olduğu, yine sosyodemografik veri özellikleri ile araştırıldığında ZK ve SK düzeyi arasında bir ilişki olduğu beklenmektedir. Şimdi çıkan sonuçları bulgular kısmında değerlendirelim.



## BÖLÜM 5: BULGULAR

Bu Bölümde araştırmaya katılan kişilerin sosyo-demografik özellikleri ve ölçek puanlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

### Sosyo-Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan kişilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin istatistiksel veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

*Tablo 1. Sosyo-Demografik Özellikler*

Değişkenler		N	%
<b>Cinsiyet</b>	Kadın	100	50
	Erkek	100	50
<b>Yaş</b>	15-20 Yaş	46	23
	20-25 Yaş	113	57
	25-30 Yaş	24	12
	30-35 Yaş	15	8
	40-45 Yaş	1	1
	45 Yaş ve Üstü	1	1
<b>Eğitim Durumu</b>	Ön Lisans	55	28
	Lisans	115	58

	Yüksek Lisans	26	13
	Doktora	4	2
<b>Çalışma Durumu</b>	Evet	87	44
	Hayır	113	57

Araştırmaya katılan kişiler arasında 100 (%50) kadın ve 100 (%50) erkek araştırmaya katıldığı, 46 (%23) kişinin 15-20 yaş arasında, 113 (%57) kişinin 20-25 yaş arasında, 24 (%12) kişinin 25-30 yaş arasında, 15 (%8) kişinin 30-35 yaş arasında, 1 (%1) kişinin 40-45 yaş arasında, 1 (%1) kişinin 45 yaş ve üstünde olduğu gözlenmiştir.

Eğitim düzeylerine baktığımızda; 55 (%28) kişinin ön lisans mezunu olduğu, 115 (%58) kişinin lisans mezunu olduğu, 26 (%13) kişinin yüksek lisans mezunu olduğu ve 4 (%2) kişinin doktora mezunu olduğu gözlenmiştir.

Çalışma durumlarına baktığımızda ise 87 (%44) kişinin çalıştığı, 113 (%57) kişinin çalışmadığı gözlenmiştir. Gözlerden Zihin Okuma Test, Zihin Teorisi Ölçeği Ve Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Ve Alt Boyut Puanlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistiklerdir.

Gözlerden zihin okuma test, zihin teorisi ölçek alt boyut, Tromso sosyal zekâ ölçeği ve alt boyut puanlarına yönelik Kolmogorov-Smirnov normal dağılım testi uygulanmış olup,  $p < 0,05$  olduğundan puanların normal dağılım göstermediği gözlenmiştir.

**Tablo 2. Gözlerden Zihin Okuma Test, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği Ve Alt Boyut Puanlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler**

N=200			Ort.	S.	Min	Max	P
			Sapma				
Gözlerden	Zihin	Gözlerden Zihin Okuma	22,32	3,63	10	30	0,00

<b>Okuma Testi</b>							
<b>Zihin Ölçeği</b>	<b>Teorisi</b>	1. Derece Yanlış İnanç Boyutu	3,18	0,84	0	4	0,00
		2. Derece Yanlış İnanç Boyutu	1,77	0,83	0	3	0,00
		İroni Boyutu	2,33	0,72	0	3	0,00
		Empati Boyutu	3,61	1,00	1	5	0,00
		Metafor Boyutu	1,39	0,60	0	2	0,00
		Faux Pas Boyutu	0,66	0,48	0	1	0,00
	<b>Tromso Zekâ Ölçeği</b>	<b>Sosyal</b>	Sosyal Bilgi Süreci	28,84	4,03	18	40
Sosyal Beceri			18,90	2,91	8	27	0,00
Sosyal Farkındalık			17,11	4,18	7	29	0,00
Tromso Sosyal Zek			64,84	7,22	45	90	0,00

p= Kolmogorov-Smirnov Test Sonucu

Araştırmaya katılan kişilerin gözlerden zihin okuma puan ortalamasının 22,32 olduğu gözlenmiştir.

Zihin teorisi ölçek alt boyutlarına baktığımızda; 1.derece yanlış inanç boyut puan ortalamasının 3,18, 2.derece yanlış inanç boyut puan ortalamasının 1,77, ironi boyut puan ortalamasının 2,33, empati boyut puan ortalamasının 3,61, metafor boyut puan ortalamasının 1,39 ve fauxpas boyut puan ortalamasının 0,66 olduğu gözlenmiştir.

Tromso sosyal zekâ ölçeği ve alt boyutlarına baktığımızda; sosyal bilgi süreci puan ortalamasının 28,84, sosyal beceri puan ortalamasının 18,90, sosyal farkındalık puan ortalamasının 17,11 ve Tromso sosyal zekâ toplam puan ortalamasının 64,84 olduğu gözlenmiştir.

### **Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

Araştırmaya katılan kişilerin gözlerden zihin okuma puanları ile zihin teorisi

ölçek alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 3. Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

		Gözlerden Zihin Okuma
Zihin Teorisi Ölçeği	1. Derece Yanlış İnanç Boyutu	r 0,04
	2. Derece Yanlış İnanç Boyutu	r 0,06
	İroni Boyutu	r 0,02
	Empati Boyutu	r -0,04
	Metafor Boyutu	r 0,07
	Faux Pas Boyutu	r -0,14

Not: \* $p < 0,05$

Gözlerden zihin okuma puanı ile 1.derece yanlış inanç boyut ( $r=0,04$ ), 2.derece yanlış inanç boyut ( $r=0,06$ ), ironi boyut ( $r=0,02$ ), empati boyut ( $r=-0,04$ ), metafor boyut ( $r=0,07$ ) puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile faux pas boyut puanı arasında ( $r=-0,14$ ) ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

#### **Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine göre gözlerden zihin okuma puanları ile zihin teorisi ölçek alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 4. Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

Zihin Teorisi Ölçeği	Cinsiyet	Gözlerden Zihin Okuma
1. Derece Yanlış İnanç Boyutu	Kadın	r 0,07

	Erkek	r	0,01
<b>2. Derece Yanlış İnanç Boyutu</b>	Kadın	r	0,04
	Erkek	r	0,02
<b>İroni Boyutu</b>	Kadın	r	-0,07
	Erkek	r	0,06
<b>Empati Boyutu</b>	Kadın	r	-0,05
	Erkek	r	-0,03
<b>Metafor Boyutu</b>	Kadın	r	0,11
	Erkek	r	0,03
<b>Faux Pas Boyutu</b>	Kadın	r	-0,10
	Erkek	r	-0,21

---

\*p<0,05

Gözlerden zihin okuma puanı ile 1.derece yanlış inanç boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile 2.derece yanlış inanç boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile ironi boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile empati boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Gözlerden zihin okuma puanı ile metafor boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile faux pas boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında ( $r=-0,21$ ) ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

## Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu

Araştırmaya katılan kişilerin gözlerden zihin okuma puanları ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 5. Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

		Gözlerden Zihin Okuma	
Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği	Sosyal Bilgi Süreci	r	0,02
	Sosyal Beceri	r	-0,15
	Sosyal Farkındalık	r	-0,21
	Tromso Sosyal Zekâ	r	-0,14

\*p<0,05 ; \*\*p<0,01

Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal bilgi süreç (r=0,02) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal beceri (r=-0,15) puanı arasında ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal farkındalık (r=-0,21) puanı arasında ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile Tromso sosyal zekâ (r=-0,14) toplam puanı arasında ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

## Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu

Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine göre gözlerden zihin okuma puanları ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 6. Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma Puanı İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

<b>Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği</b>	<b>Cinsiyet</b>		<b>Gözlerden Zihin Okuma</b>
<b>Sosyal Bilgi Süreci</b>	Kadın	r	0,09
	Erkek	r	-0,03
<b>Sosyal Beceri</b>	Kadın	r	-0,05
	Erkek	r	-0,23
<b>Sosyal Farkındalık</b>	Kadın	r	-0,13
	Erkek	r	-0,23
<b>Tromso Sosyal Zekâ</b>	Kadın	r	-0,03
	Erkek	r	-0,20

\*p<0,05

Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında ( $r=-0,23$ ) ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında ( $r=-0,23$ ) ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Gözlerden zihin okuma puanı ile Tromso sosyal zekâ toplam puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında ( $r=-0,20$ ) ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

**Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt**

## Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu

Araştırmaya katılan kişilerin zihin teorisi ölçek alt boyut puanları ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 7. Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları ile Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

		Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği			
		Sosyal Bilgi Süreci	Sosyal Beceri	Sosyal Farkındalık	Tromso Sosyal Zekâ
Zihin Teorisi Ölçeği	1. Derece Yanlış İnanç Boyutu	R 0,15	0,01	-0,20	0,02
	2. Derece Yanlış İnanç Boyutu	R 0,07	-0,03	-0,14	-0,02
	İroni Boyutu	R 0,01	-0,03	-0,10	-0,07
	Empati Boyutu	R 0,03	0,09	-0,03	0,00
	Metafor Boyutu	R 0,07	-0,03	-0,03	-0,02
	Faux Pas Boyutu	R 0,13	0,14	0,03	0,12

\* $p < 0,05$  ; \*\* $p < 0,01$

1.Derece yanlış inançboyut puanı ile sosyal bilgi süreç ( $r=0,15$ ) puanı arasında aynı yönde, çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; sosyal beceri ( $r=0,01$ ) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; sosyal farkındalık ( $r=-0,20$ ) puanı arasında ters yönde, çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; Tromso sosyal zekâ ( $r=0,02$ ) toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

2.Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal bilgi süreç ( $r=0,07$ ) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; sosyal beceri ( $r=-0,03$ ) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; sosyal farkındalık ( $r=-0,14$ ) puanı arasında ters yönde, çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; Tromso sosyal zekâ ( $r=-0,02$ ) toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

İroni boyut puanı ile sosyal bilgi süreç ( $r=0,01$ ), sosyal beceri ( $r=-0,03$ ),



sosyal farkındalık ( $r=-0,10$ ), Tromso sosyal zekâ ( $r=-0,07$ ) toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Empati boyut puanı ile sosyal bilgi süreç ( $r=0,03$ ), sosyal beceri ( $r=0,09$ ), sosyal farkındalık ( $r=-0,03$ ), Tromso sosyal zekâ ( $r=0,00$ ) toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Metafor boyut puanı ile sosyal bilgi süreç ( $r=0,07$ ), sosyal beceri ( $r=-0,03$ ), sosyal farkındalık ( $r=-0,03$ ), Tromso sosyal zekâ ( $r=-0,02$ ) toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Faux pas boyut puanı ile sosyal bilgi süreç ( $r=0,13$ ) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; sosyal beceri ( $r=0,14$ ) puanı arasında aynı yönde, çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; sosyal farkındalık ( $r=0,03$ ) puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; Tromso sosyal zekâ ( $r=0,12$ ) toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

### **Cinsiyete Göre Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine göre zihin teorisi ölçek alt boyut puanları ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 8. Cinsiyete Göre Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut Puanları İle Tromso Sosyal Zekâ Ölçek ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Durumu**

Zihin Teorisi Ölçeği	Cinsiyet	Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği				
		Sosyal Bilgi Süreci	Sosyal Beceri	Sosyal Farkındalık	Tromso Sosyal Zekâ	
1. Derece Yanlış İnanç Boyutu	Kadın	r	0,19	-0,01	-0,15	0,06
	Erkek	r	0,10	0,02	-0,23	-0,01
2. Derece Yanlış İnanç Boyutu	Kadın	r	0,10	-0,05	-0,03	0,03
	Erkek	r	0,03	0,02	-0,25	-0,05

<b>İroni Boyutu</b>	Kadın	r	0,04	-0,16	-0,01	-0,05
	Erkek	r	-0,01	0,11	-0,18	-0,06
<b>Empati Boyutu</b>	Kadın	r	-0,06	0,02	0,15	-0,01
	Erkek	r	0,10	0,14	-0,17	0,01
<b>Metafor Boyutu</b>	Kadın	r	0,01	-0,01	-0,16	-0,13
	Erkek	r	0,13	-0,06	0,09	0,10
<b>Faux Pas Boyutu</b>	Kadın	r	-0,06	0,08	-0,10	-0,07
	Erkek	r	0,32	0,21	0,16	0,31

\*p<0,05 ; \*\*p<0,01

***1.Derece yanlış inanç boyut puanı ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon:***

- 1.Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- 1.Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- 1.Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- 1.Derece yanlış inanç boyut puanı ile Tromso sosyal zekâ toplam puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

***2.Derece yanlış inanç boyut puanı ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon:***

- 2.Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

- 2.Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- 2.Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ters yönde, çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- 2.Derece yanlış inanç boyut puanı ile Tromso sosyal zekâ toplam puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

***İroni boyut puanı ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon:***

- İroni boyut puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- İroni boyut puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- İroni boyut puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- İroni boyut puanı ile Tromso sosyal zekâ toplam puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

***Empati boyut puanı ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon:***

- Empati boyut puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- Empati boyut puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- Empati boyut puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- Empati boyut puanı ile Tromso sosyal zekâ toplam puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

***Metafor boyut puanı ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon:***

- Metafor boyut puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- Metafor boyut puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- Metafor boyut puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- Metafor boyut puanı ile Tromso sosyal zekâ toplam puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

***Faux pas boyut puanı ile Tromso sosyal zeka ölçek ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon:***

- Faux pas boyut puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında aynı yönde, zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.
- Faux pas boyut puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında aynı yönde, çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.
- Faux pas boyut puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.
- Faux pas boyut puanı ile Tromso sosyal zekâ toplam puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında aynı yönde, zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

***Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması***

Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyetlerine göre gözlerden zihin okuma, zihin teorisi ölçek alt boyut, Tromso sosyal zekâ ölçeği ve alt boyut puanlarının farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiş ve sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

**Tablo 9. Cinsiyete Göre Gözlerden Zihin Okuma, Zihin Teorisi Ölçek Alt Boyut, Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması**

N=200		Cinsiyet	n	Ort.	Sıra Ort.	Z	P
<b>Gözlerden Zihin Okuma Testi</b>	Gözlerden Zihin Okuma	Kadın	100	23,16	112,77	-	0,00
		Erkek	100	21,47	88,23	3,015	
<b>Zihin Teorisi Ölçeği</b>	1. Derece Yanlış İnanç Boyutu	Kadın	100	3,22	104,10	-	0,34
		Erkek	100	3,13	96,91	0,945	
	2. Derece Yanlış İnanç Boyutu	Kadın	100	1,91	109,55	-	0,02
		Erkek	100	1,63	91,45	2,352	
	İroni Boyutu	Kadın	100	2,40	106,63	-	0,10
		Erkek	100	2,25	94,37	1,643	
	Empati Boyutu	Kadın	100	3,66	101,95	-	0,71
		Erkek	100	3,56	99,05	0,370	
	Metafor Boyutu	Kadın	100	1,37	99,86	-	0,86
		Erkek	100	1,40	101,14	0,176	
	Faux Pas Boyutu	Kadın	100	0,68	102,50	-	0,55
		Erkek	100	0,64	98,50	0,596	
<b>Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği</b>	Sosyal Bilgi Süreci	Kadın	100	28,72	99,14	-	0,74
		Erkek	100	28,95	101,86	0,334	
	Sosyal Beceri	Kadın	100	18,59	96,46	-	0,32
		Erkek	100	19,20	104,55	0,996	
	Sosyal Farkındalık	Kadın	100	16,87	96,76	-	0,36
		Erkek	100	17,34	104,24	0,917	
	Tromso Sosyal Zekâ	Kadın	100	64,18	95,95	-	0,27
		Erkek	100	65,49	105,05	1,115	

Z:Mann Whitney U Testi ; \*p<0,05:Anlamlı

**Gözlerden zihin okuma test puanlarına göre baktığımızda:**

Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin gözlerden zihin okuma puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiş olup(p<0,05), kadınların ortalama puanları, erkeklerin ortalama puanlarına göre anlamlı düzeyde

daha yüksek bulunmuştur.

***Zihin teorisi ölçek alt boyut puanlarına göre baktığımızda:***

Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin 1.derece yanlış inanç boyut, ironi boyut, empati boyut, metafor boyut, faux pas boyut puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ( $p>0,05$ ), 2.derece yanlış inanç boyut puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiş olup ( $p<0,05$ ), kadınların 2.derece yanlış inanç boyut ortalama puanları, erkeklerin ortalama puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

***Tromso sosyal zekâ ölçeği ve alt boyut puanlarına göre baktığımızda:***

Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin sosyal bilgi süreci, sosyal beceri, sosyal farkındalık ve Tromso sosyal zekâ toplam puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlenmiştir ( $p>0,05$ ).

## **BÖLÜM 6: TARTIŞMA**

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma örneklemini oluşturan üniversite öğrencilerinin duygusal zihin kuramı ve bilişsel zihin kuramı özelliklerinin, sosyal zeka ile olan ilişkisi incelenmiştir. Akabinde bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Üniversite öğrencileri arasında yapılan çalışmanın sonucunda incelenen üç değişkenin birbirleriyle ilişkisi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Böylece duygusal zihin kuramı ile bilişsel zihin kuramı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Ayrıca Duygusal zihin ile sosyal zeka arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki söz konusudur. Yani üniversite öğrencilerinde bilişsel zihin ve sosyal zekanın artmasıyla duygusal zihin azalmakta, sosyal zihin artmasıyla duygusal zihin artmakta ve duygusal zihnin artmasıyla bilişsel zihin azalmaktadır. Araştırmada aynı zamanda üniversite öğrencilerinde duygusal zihin ve bilişsel zihin öğrencilerin düzeylerini anlamlı bir biçimde yordadığı ortaya konmuştur. Bu bağlamda, ölçeklerin alt boyutlarını kavramsal olarak ve

araştırmamızda çıkan sonuçlar açısından değerlendirecek olursak;

Sosyal beceri; atılgan davranışta bulunma, etkin dinleme bir ilişkiyi başlatma, sürdürme ve sonlandırma gibi temel iletişim becerilerini içermektedir..Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal beceri puanı arasındaki korelasyonda; cinsiyete göre kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında ters yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir.Yani erkeklerin gözlerden zihin okuma ile duyguları anlamaya çalışırken aslında sosyal becerilerinde bir azalma olduğu anlaşılmaktadır. Belki de sosyal ilişkileri ve davranışları açısından başka bir kuramın savunma mekanizması olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Sosyal farkındalık; ortama, yere ve zamana uygun olarak etkili bir şekilde davranma becerisini ölçmektedir.Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal farkındalık puanı arasında ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Cinsiyete göre baktığımızda Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal farkındalık puanı arasındaki korelasyonda;kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında ters yönde, çok düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Yani erkekler duyguları gözlerden zihin okuma ile anlamaya çalışırken aslında kendi sosyal farkındalığını yordama arasında ters bir ilişki ortaya çıkmaktadır.

Sosyal Bilgi süreci ise; insan ilişkilerine yönelik olarak sözlü ya da sözsüz iletişim mesajlarını anlama, empati kurabilme, açık mesajların ötesinde gizli mesajları da okuyabilme becerilerini gerektirir. Gözlerden zihin okuma puanı ile sosyal bilgi süreç puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Özetle, Gözlerden zihin okuma ile sosyal bilgi süreci, sosyal farkındalık ve sosyal beceri arasında kadınlarda anlamlı bir ilişki yokken, gözlerden zihin okuma ile erkeklerde sosyal farkındalık ve sosyal beceri arasında ters ilişki bulunmaktadır.

Literatürde duygusal zekâ düzeyi ortalamaları ile cinsiyet arasında önemli farklı sonuçlar saptanmıştır. Bhosle(1999), King(1999), Sutarso(1999), Wing(2001), Singh(2002), Katyal, Awasthi (2005) çalışmalarında cinsiyete göre duygusal zihin arasındaki farklılıkları incelendiğinde kadınların erkeklerden daha baskın olduğu, bununla beraber Chu (2002)'nin çalışmasında erkeklerin duygusal zekâ açısından

daha baskın olduğu saptanmıştır. Ülkemizde Acar (2002) tarafından yapılan çalışmada 48 kadın ve 133 erkek deneğin duygusal zekâları ile Sosyal Zekaları arasında istatistiksel anlamda bir farklılık bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde, sosyal zeka, duygusal zekâ arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır (Marcus, Tellen ve Roke 1979; Bell,Hall 1954). Brems (1988) ise sosyal zeka, duygusal zihin ve bilişsel zihin arasındaki ilişkiler arasında pozitif ilişkiler olduğundan söz etmektedir..

Duygusal zeka açısından cinsiyetler arasında bir farklılaşma olup olmadığını saptamak için, Kanada'da 3200 kadın ve 4500 erkek olmak üzere toplam 7700 katılımcıyla gerçekleştirilen bir araştırmaya göre; duygusal zekanın alt boyutları olan yetenek ve yeterlilik açısından cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; kadınlar, erkeklerden çok daha güçlü kişiler-arası yeteneklere sahip görünürken, erkekler ise, kadınlara göre strese dayanma ve kendi duygularına hakim olma yeteneklerine daha fazla sahiptir.Duygularının farkında olma, ilişkilerin kontrolü boyutlarında kadınlar lehine;duygularını yönetme, motivasyon ve empati boyutlarında ise erkekler lehine anlamlı farklılıklar olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Yapılan bu çalışmamızdahem cinsiyete göre hem diğer alt boyutlara göre çıkan sonuçlara bakılırsa;

1. Derece yanlış inanç boyutu bir inancı, başka bir insana atfetme, bir diğer deyişle bir kişinin dünyaya olan ilişkinin inancının tanınmasını ölçer. Bu anlamda cinsiyete göre Gözlerden Zihin Okuma ile Zihin Teorisi alt boyutlarında 1.derece yanlış inanç boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Oysaki Zihin Teorisi alt boyutları ile Tromso Sosyal Zeka alt boyutları arasındaki ilişki durumuna baktığımızda 1. Derece yanlış inanç boyutu ile sosyal bilgi süreci arasında aynı yönde, sosyal farkındalık arasında ters yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

2. derece yanlış inanç boyutu, kişinin başka bir üçüncü kimsenin düşünceleri hakkında ne düşündüğünü tanımasını ölçmektedir. Gözlerden zihin okuma puanı ile 2.derece yanlış inanç boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve



erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Yine bu inanç boyutunun Zihin Teorisi ve Sosyal Zeka alt boyutları ile olan ilişki durumuna baktığımızda sadece sosyal beceri ve sosyal farkındalık arasında anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir. Bunu bir de cinsiyete göre Zihin Teorisi alt boyutları ile Tromso Sosyal Zeka alt boyutları ile karşılaştırdığımızda 2. Derece yanlış inanç boyut puanı ile sosyal farkındalık arasındaki korelasyonda kadınlar arasında ters yönde anlamlı ilişki olduğu, erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

İroni boyutunda ise, ölçülmeye çalışılan amaç dinleyicinin bir ironi ifadesinin kelime anlamının ve onu söyleyen kişinin niyetinin arasındaki zıtlığı tanımlayabilmesi yeteneğidir. Gözlerden zihin okuma puanı ile ironi boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Empati boyutu zihin kuramı başkasının ne hissettiğini anlamayı içerir. puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Metafor boyutu; kelime anlamının kastedilmek istenen olmadığı ve gizil anlamının soyutlaştırılması olduğunun anlaşılmasını gerektirir. Gözlerden zihin okuma puanı ile metafor boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında ve erkekler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Faux pas boyutu ise; zihinsel durumu temsil etmekte olup, biri söyleyen kişinin söylememesi gerektiğini bilmediğini anlama diğeri duyan kişinin aşağılanmış ya da üzgün hissedeceğine ilişkin empatik anlayışı bütünleştirmeyi içerir. Gözlerden zihin okuma puanı ile faux pas boyut puanı arasındaki korelasyonda; kadınlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, erkekler arasında ters yönde, bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Yine, Zihin Teorisi alt boyutları ile Tromso Sosyal Zeka alt boyutları arasındaki ilişkiye bakınca tekrar sosyal beceri puanı arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki olduğunu görüyoruz. Cinsiyete göre ZK alt boyut ve SK alt boyutları arasındaki ilişkide ise faux pas boyut puanı ile sosyal bilgi, sosyal beceri, süreci arasında kadınlar arasında anlamlı ilişki olmadığı, erkekler arasında aynı yöne anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Kısacası faux pas boyut puanı ile Tromso Sosyal Zeka

toplam puanı arasında erkeklerde aynı yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

*Özetle; Gözlerden zihin okuma test puanlarına göre baktığımızda:* Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin gözlerden zihin okuma puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiş olup ( $p < 0,05$ ), kadınların ortalama puanları, erkeklerin ortalama puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

*Zihin teorisi ölçek alt boyut puanlarına göre baktığımızda:* Araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin 1.derece yanlış inanç boyut, ironi boyut, empati boyut, metafor boyut, faux pas boyut puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ( $p > 0,05$ ), 2.derece yanlış inanç boyut puanları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu gözlenmiş olup ( $p < 0,05$ ), kadınların 2.derece yanlış inanç boyut ortalama puanları, erkeklerin ortalama puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Bu da literatürdeki çalışmaları destekler nitelikte olmayıp farklı sonuçları ortaya koyarak örnekleme ve konusu, daha geniş ve kapsamlı çalışmalara yer vermeyi ihtiyaç haline getirmiştir.

Araştırmamızda üniversite öğrencilerinde, Duygusal zekanın sosyal zekaya anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan çoklu regresyon analiz sonuçlarına göre; duygusal zeka özellikleri ile bilişsel zeka puanları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Duygusal zeka ve sosyal zekanın toplam varyansın % 44'ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, bilişsel zekaya sosyal zeka ve bilişsel zeka üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Duygusal zeka duygularımızı yönetmek, duygularımızın farkına varmak ve başkalarının duygularının farkına varabilmek anlamına gelmektedir. Duygularını ve davranışlarını denetleyebilen, yönetebilen, insan ilişkilerinde başarılı, tutarlı, kararlı, donanımını tamamlayan en önemli öge duygusal zekadır (Deorborn, 2002, s. 61). İki insan karşılıklı etkileşimde bulunduğu anda, ruh hali, duygularını daha güçlü ifade edebilen, yönetebilen daha edilgen olana doğru yol gösterir ve duygusal zekası yüksek olanlar diğerlerini daha kolay etkilerler (Çakar ve Arbak, 2003, s. 69;

Dearborn, 2002, s. 104). Bunun için kendisinde bulunan sosyal zeka kuramında tarzlarını duygusal zeka yetkinlikleriyle güçlendirmiş olan bireyler, verimlilikte insan faktörünü en olumlu şekilde kullanacaktır. (Dessler, 2001, s. 68). Bu çalışmada amaç, duygusal zeka ve sosyal zeka tarzlarının gerek cinsiyet odaklı kişinin verimliliğini nasıl etkilediğini araştırmaktır. Üniversite öğrencilerinin sosyal zeka puanları ile duygusal zeka özelliklerinden bilişsel zeka puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, sosyal zeka pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Duygusal zeka ile sosyal zeka puanları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir, Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçlarına bakıldığında, duygusal zekanın ve bilişsel zekanın, önemli yordayıcılar olduğu görülmektedir.

Duygusal zeka, insanın kendisini tanımasına ve başkaları ile sağlıklı ilişkiler kurmasına rehber olur. (Geleman, 2001, s. 65). Duygusal zekanın gelişmesinde ruhsallık ve değerler önemli bir yer edinirler. Duygusal zeka, ruhsallık ve değerler, mutlaka karşılıklı iletişim ve etkileşim içinde bulunmak zorunluluğunu taşır (Cooper ve Arbak, 2003, s. 64). Bu da bizim sosyal ortamlarda sosyal becerilerimizi etkileyecek önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmış olmaktadır. Aynı şekilde, kişinin, hayatta mutlu olabilmesi için, vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. O halde, bu alandaki çalışmaların giderek yoğunluk kazanması üstün, yetenekli insanın oluşturulması bakımından çok büyük bir önem arz etmektedir. (Dearborn, 2002, s. 36)

Yaşadığımız ortamlardan, çevreden dolayı, hepimizin duygusal zekası farklıdır, ancak duygusal zekamızı geliştirebiliriz. Geliştiren etkenler arasında aile ve çevrenin önemi kaçınılmazdır. (Daft, 2000, s. 69). Çünkü kişiliğimizin gelişimini de aileden ve çevreden aldığımız eğitim ortaya koymaktadır. Aynı şekilde, duygularımızın şekillenmesi, yani duygusal gelişimimiz aile ve çevrenin koşullarına bağlıdır, etkileşim içindedir. Ancak her şeye rağmen duygularımızı geliştirebiliyoruz. Araştırma sonuçlarımızdaki cinsiyet odaklı farklılıklar; bilişsel ve duygusal zekanın sosyal zeka ile birlikte aile yapıları ve çevresel koşulları dikkate alınarak cinsiyet odaklı çalışmalara daha fazla yer verilmesini olanaklı ve ihtiyaç haline getirmiştir. Toplumsal olarak beklentimiz ve literatürdeki çalışmalarda kadınlarda bu becerilerin daha yüksek olduğu, sosyal zeka arttıkça duygusal zekanın arttığı beklenirken aslında

bu durumun erkeklerde daha farklı olduğu; erkeklerin başkalarını incelerken kendi sosyal farkındalıklarının azaldığı, kadınlarda ise bu iki becerinin aynı yönde anlamlı ilişkide olması belki de yapılacak olan araştırmaların psikoloji kuramları açısından çok daha derin araştırmalara yol açacağı; şaşırtıcı sonuçlara yer vereceği akıllardan kaçınılmaz bir düşünce ve girişim haline getirmiştir. Belki de erkekler ve kadınların beyin yapıları üzerinde yeni bir çalışmalara yol açabilir. Gelişen teknolojiyi göz önüne aldığımızda duygusal ve bilişsel zihin kuramı testi ve gözlerden zihin okuma testi ile yapılan araştırmalara ek kişilerin aynı anda nörotransfer beyin hareketlerinin de ölçülmesi literatüre çok daha farklı anlamlar yükleyecek sonuçlara yer verebileceği göz önüne alınarak çalışmaya değer bir fikir, soru işaretleri oluşturmaktadır.



## BÖLÜM 7: KAYNAKLAR

Arkway, A. (200) The simulation theory, the theory theory and folk.

Avis, J, ve Harris, P. (1991). Belief–desire reasoning among Baka children:Evidence for a universal conception of mind. *Child Development*, 62,460–467.

Alicı, Tevfik (2012). Gerçek Bir Yanılsama: Bilinç. Beyoğlu, İstanbul:Metis Yayınları.

Atabek, Erdal (2000) Bizim Duygusal Zekamız. Altın Kitaplar:İstanbul. s. 54.

Ataman, Göksel (2001) İşletme Yönetimi. Türkmen Kitabevi: İstanbul, s. 78-79.

Astington, J. W., Pelletier, J., & Homer, B. (2002). Theory of Mind and Epistemological Development: The Relation Between Children’s Second-order False-Belief Under Stabding and Their Ability to Reason About Evidence. *New Ideas in Psychology*, 20, 131-144.

Autism, (Eds), S. Baron-Cohen, H. Tager-Flusberg., ve D. Cohen. (p.83–111).Wiltshire: Oxford University Press.

Barling, J., Slater, F., Kelloway, E.K. (2000) Transformational Leadership and Emotional Intelligence: An Exploratory Study. *Leadership and Organization Development Journal*.21(3):157-161.

Baron-Cohen S., Leslie A.M., Frith U.(1985): Does the autistic child have a 'theory of mind'?. *Cognition* ,; 21, 37-46.

Bass, Bernard M. (1990) Bass & Stogdill’s Handbook of Leadership. The Free Press: New York. s. 21-22.

Bach L., Happé F., Fleminger S., Powell J (2000): Theory of mind: independence of Executive function and the role of the frontal cortex in acquired brain injury. *Cogn Neuropsychiatry* ; 5, 175-92.

Bellanca, J. (1997). Active Learning Handbook for Multiple Intelligence Classrooms. USA: IRI/Skylight Training and Publishing Inc., 1-465.

Brene, M. (2005). “Theory of Mind” in Schizophrenia: A Review of the Literature.*Schizophrenia Bulletin* 31: 21-42

Burke, S., Collins, K. M. (2001) Gender differences in leadership styles and management skills. *Women in Management Review*. 16(5):244-257.

Buzan, T. (2002), *The Power of Social Intelligence*, perfectpound Publisher.

Bryman, Alan (1992) *Charisma & Leadership*. Sage Publications: London. s. 96.

Carney, Mark Patrick (1999) *The Human Side of Organizational Change: Evolution, Adaptation and Emotional Intelligence, A Formula For Success*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Widener University Faculty of Human Service Professions, ABD. s. ,89.

Collingwood, H. (2001) *Leadership's First Commandment: Know Thyself*. *Harvard Business Review*. 79(11). s. 8.

Cooper, R. K., Sawaf, A. (2000) *Duygusal Zeka*. Sistem Yayıncılık:İstanbul., s. 96.

Crowe-Fraley, Barbara G. (1999) *Emotional Intelligence and Student Retention*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Azusa Pacific University Faculty of the Graduate Department of Psychology, ABD. s. 64.

Çakar, Ulaş (2002) *Duygusal Zekanın Davranışı Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim ve Organizasyon Programı, İzmir. s. 114-115.

Çakar, Ulaş, Arbak, Yasemin (2003) *Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka*. Yayınlanmamış Çalışma. s. 54.

Daft, Richard L. (2000) *Management*. Dryden Press: ABD. s. 74.

Damasio, Antonio R. (1999) *Descartes'in Yanılgısı*. Varlık Yayınları: İstanbul, s. 52-53.

Dearborn, K. (2002) *Studies in Emotional Intelligence Redefine our Approach to Leadership Development*. *Public Personnel Management*. 31(4):523-530.

Değirmencioğlu, B. (2008) *İlk Kez Geliştirilecek Olan Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeğinin (DEZTÖ) Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması, Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Klinik Sınır Bilimler, İzmir

Dessler, Gary (2001) *Management*. Prentice Hall: New Jersey.

Doğan, T., (2006). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Zeka Düzeylerinin Depresyon ve Bazı Değişkenlerle İlişkinin İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Erdem, R. (2011). Down Sendromlu ve Engelli Olmayan Katılımcıların Zihin Kuramı Becerileri ile Dil Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayınlanmış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.

Encinas, Carlos A. L (2001) An Exploratory Study on Emotional Intelligence, Ethnicity and Generational Groups In A Higher Education Setting. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Alliant University College of Organizational Studies, Los Angeles. S. 54.

Flavell, J. H. (1999). Cognitive development: Children's knowledge about the mind. Annual Review of Psychology, 50, 21–45.

Flavell, J. H. (2004). Theory of Mind development: retrospect and prospect. Merrill–Palmer Quarterly, 50 (3), 274–286.

Flavell, J. H., Milller, P. H., & Miller, S. A. (2002). Cognitive Development. (Forth Edition). Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall.

Freshman, B., Rubino, L. (2002) Emotional Intelligence: A Core Competency for Health Care Administrators. Health Care Manager. 20(4). s. 1-9.

Frijda, N.H. (1988) The Laws of Emotion. American Psychologist. 43(5). s. 349-358.

Gardner, L., Stough, C. (2002) Examining the relationship between leadership and emotional intelligence in senior level managers. Leadership and Organization Development Journal. 23(2). s. 68-78.

George, J.M. (2000) Emotions and Leadership: The Role of Emotional Intelligence. Human Relations. 53(8). s. 1027-1055.

Gibson, James L., Ivanchevich, John M., Donnelly, Jr., James, H. (1997) Organizations. Irwin/McGraw-Hill: ABD, s. 96.

Goleman, Daniel (2000). İşbaşında Duygusal Zeka. Varlık Yayınları: İstanbul, s. 78.

Goleman, Daniel (2001) Duygusal Zeka. Varlık Yayınları: İstanbul, s. 112-113.

Goleman, Daniel, Boyatzis, Richard, McKee Annie (2002) Primal Leadership. Harvard Business School Press:ABD, s. 96-97

Graves, Melissa Leigh McMahan (1999) Emotional Intelligence, GeneralIntelligence, and Personality: Assessing the Construct Validity of an Emotional Intelligence Test Using Structural Equation Modeling. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Faculty of the California School of Professional Psychology,San Diego. s. 24-25.

Herold, R., Tényi, T., Lénárd, K., Trixler, M. (2002). Theory of mind deficit in people with schizophrenia during remission. Psychol Med 32: 1125-1129.

Hinkin, T.R., Tracey, J. B. (1999) The Relevance of Charisma for Transformational Leadership in Stable Organizations. Journal of Organizational Change Management. 12(2). s. 105-119.

Humphrey, R.H. (2002) The Many Faces of Emotional Leadership. The Leadership Quarterly. (13). s. 493-504.

Jones, J. Laurel (2000) A Woman of Influence: The Emotional Intelligence Leadership of Eleanor Roosevelt. Yayınlanmamış Doktora Tezi,University of La Verne, California, s. 21-22.

Kılınçel , Ş. (2016) Major Depresif Bozukluğu Olan Ergenlerde Zihin Kuramı İşlev Bozukluğu Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi Bursa

Kormaz, A. (2012). Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Şizofreni Hastalarının Çocuklarında Yürütücü İşlevler ve Zihin Kuramı incelenmesi, Denizli

Kraml, H., ve Michlmar, M. (2002). Simulation theory versus theory theory Theories concerning the ability to read minds. Web, [Http://www.cyrius.com/ publications/michlmayr-tom.pdf](http://www.cyrius.com/publications/michlmayr-tom.pdf). Adresinden 17.12.2010'da alınmıştır.

Klein, Stefan (2004) Mutluluğun Formülü; İyi Duygular Nasıl Ortaya Çıkarılır? Arkadaş Yayınları:Ankara, s. 43.

Küçük, Zeynep (2018). "Zihin Kuramı ve Gelişim Süreçleri". Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 19, S. 34, s. 475-503.

Leslie, A., M., ve Roth, D. (1993). What autism teaches us aboutMetarepresentation. Understanding other minds: Perspectives from



Leslie, A. M. (1994). Pretending and believing: Issues in theory of TOMM. *Cognition*, 50, 211–238.

Leslie A.M (1987).: Pretense and representation: the origins of 'theory of mind'. *Psychol. Rev.* ; 94, 412-426

Perner J.,& Wimmer, H., (1985). “John Thinks That Mary Thinks That .” Attribution of Secondorder Beliefs

Premack, D.,& Woodruff, G. (1978). Does the chimpanzee have a theory of mind? *Behavioral and Brain Sciences*, 4, 515-526.

*Psychological Explanation Philosophical Studies*, 98 (2), 115–137.

Sabbagh MA.(2004), Understanding Orbitofrontal Contributions to Theory-of-mind Reasoning: Implications for Autism. *Brain and Cognition* ;55(1): 209-19.

Scholl, B.J., Leslie, A.M.(1999). Modularity, Development and Theory of Mind. *Mind and Language*. 14, 131–53.

Segal, G. (1998). The Modularity of Theory of Mind. Carruthers, P.,& Smith K.P(Eds.), *Theories of theories of mind*. Cambridge University Press.

Silberman, M. (2000), *Peoplesmart: Developing Your Interpersonal Intelligence*. Berrett- Koehler Publishers Inc.

Silvera, D., H., Martinussen, M., & Dahl, T. I. (2001), “The Tromso Social Intelligence Scale, a Self-Report Measure of Social Intelligence”, *Scandinavian Journal of Psychology*, 42, 313-319.

Şipal, R.F. (2002) 7-11 Yaş Arası İştme Engelli ve Normal İştme Çocukların Sosyal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Entitüsü, Ankara

Somazo, M.P. (1990). *Social Intelligence and Likeability*, Doctor of Philosophy. The Florida State University College of Arts and Sciences. Salur, N.(209 İzmir

Sullivan, K., Winner, E., and Tager-Flusberg, H., (2003), “Can adolescents with Williams Syndrome tell the difference between lies and jokes?” *Developmental Neuropsychology*, 23, pp:85–103.

Stone, V. E., Baron-Cohen, S., & Knight, R.E., (1998). Frontal Lobe Contributions To Theory of Mind. *Journal Of Cognitive Neuroscience*, 10, 640–656.

Şipal, R. F., (2008). Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim4, 5, 6 Sınıf İşitme Engelli Çocukların Zihin Kuramı Kapsamında Yürütücü İşlevler Açısından İncelenmesi. Onaylanmış Doktora Tezi. H. Ü. Sağlık Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı: Ankara.

Tomasello, Michael vd. (2005). "Understanding and Sharing Intentions:The Origins of Cultural Cognition". Behavioral and Brain Sciences, S:28(05), s. 675-691.

Ülker, Ç. (2016) Yüksek Lisans Tezi 'Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal zeka ve iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi İstanbul

Yıldırım E.A., Kaşar M., Güdük M., Ateş E., Küçükparlak İ., Özalmete E.O., (2011) Gözlerden Zihin okuma Testinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması Türk Psikiyatri Dergisi ; 22(3): 177-86

Youmans G.L. (2004) Theory of Mind in Individuals with Alzheimer-Type Dementia Profiles. Department of Communication Disorders, Degree of Doctor of Philosophy. The Florida State University College of Communication

Yüksel, G. (1997), Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi EğitimBilimleri Enstitüsü, Ankara.

Walker, R. E. & Foley, J. M. (1973). Social intelligence: Its history and measurement. Psychological Reports, 33, 451-495

Wellman, H. M., and Estes, D., (1986), "Early understanding of mental entities: a reexamination of childhood realism" Child Development, 57, pp.910-923.

Wadsworth, B. J. (2004). Piaget's Theory of Cognitive and Affective Development/Foundations of Constructivism (Fifth Edition) Boston: Pearson Education.

Wimmer, H., ve Perner, J. (1983). Beliefs about beliefs: Representation and Constraining functions of wrong beliefs in young children's Understanding of deception. Cognition, 13, 103-128.

## BÖLÜM 8: EKLER

### 1. ONAM VE SOSYODEMOGRAFİK FORM

#### ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

#### ZİHİN PROJESİ

#### LÜTFEN BU DOKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ.

Sizi Üsküdar Üniversitesi tarafından yürütülen “ZİHİN” projesine davet ediyoruz. Bu projeye katılıp katılmama kararını vermeden önce, projenin neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığımız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa ya da daha fazla bilgi isterseniz bizimle **iletişime** geçebilirsiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Projeye **katılmama** veya katıldıktan sonra istediğiniz anda projeden **çıkma** hakkına sahipsiniz. Bu formlardan elde edilecek bilgiler bilimsel amaçlı olarak değerlendirilip sizlere daha iyi hizmet vermek amacı ile kullanılacaktır.

#### Projeye İlgili Bilgiler:

##### a. Projenin Amacı:

Sosyal Zeka, Yeme Bozukluğu, Dikkat eksikliği, Duygusal Şemaların özelliklerini ve Zihin Kuramı ile olan ilişkisini inceleme amacını taşımaktadır.

##### b. Projenin Nedeni:

Zihin Kuramı kişinin kendisinin dışındaki kişilerin kendininkinden farklı bir zihne sahip olduğunu fark edebilme, kendisinin veya ötekilerin niyet, inanç, istek ve bilgisi gibi durumlarını anlayabilme ve zihinsel olarak bunları temsil edebilme yetisi için geliştirilmiş bir kuramdır. Bu bağlamda kişilerin yeme tutumları, sosyal zeka düzeyi, dikkat eksikliği ve duygusal şemaları anlama ve yordama sürecini etkileyeceği düşünülerek bilimsel katkı açısından bu unsurlarla başa çıkabilmenize yol açabilecek bir sürecin içinde bulduk kendimizi.

##### c. Projenin Öngörülen Süreçleri:

Projemizde, hedef gruplarımıza verilen yönergeleri ile birlikte 6 farklı ölçekle

beraber sosyodemografik form ve sözlük sunulmuştur. Bu ölçeklerden alınan veriler Üsküdar Üniversitesinde Klinik Psikoloji üzerine yüksek lisans yapan 3 öğrencinin ve Uygulamalı Psikoloji üzerine yüksek lisans yapan 1 öğrencinin olmak üzere 4 kişinin tez konularını oluşturacaktır. Vermiş olduğunuz veriler, istatistiksel olarak inceleniyor olacak, herhangi bir kimlik bilgisi analizlerde kullanılmayacaktır.

**d. Katılması Beklenen Katılımcılar ve Sayıları:**

Proje kapsamında üniversitede okuyan veya mezun olmuş 200 kadın ve erkek çalışmaya dahil edilecek, elde edilen veriler ilgili tarihlerde yazım aşamasına geçirilecektir.

**e. Projenin Yapılacağı Yer-İletişim Bilgileri:** Üsküdar üniversitesinde yapılacaktır.

**Çalışmaya Katılım Onayı**

Yan tarafta yer alan ve projeden önce katılımcılara/gönüllülere verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım.**Çalışma hakkındaki yazılı açıklamanın tamamını okudum, anlamadığım kısımları iletişim bölümünden sorma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları anlatıldı.** Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım. Bu koşullarda Zihin projesine kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın şahsen katılmayı kabul ediyorum.

**SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER:**

1. Buket Fazlıoğlu: **buketfaz@hotmail.com****Gönüllünün Adı Soyadı:**
2. Fatih Yurttaş : **fthyurttas@hotmail.com**
3. Gizem Badem:**gizem\_badem90@hotmail.com**
4. Firdevs Funda Arpagus: **funda.arpagus@gmail.com** **İmza:**

**Tarih:**

**Adres ve Telefon (isteğe bağlı)**

SOSYODEMOGRAFİK ANKET FORMU

CİNSİYET:     KADIN             ERKEK

YAŞ:             15-20 ARASI             20-25 ARASI             25-30 ARASI

30-35 ARASI             40-45 ARASI             45 yaş ve üstü

EĞİTİM DURUMU: (mezun/devam ediyor)

ÖNLİSANS             LİSANS             YÜKSEK LİSANS             DOKTORA

BÖLÜMÜ:.....

.....

ÇALIŞIYOR MU:     EVET             HAYIR

**2-GÖZLERDEN ZİHİN OKUMA TESTİ VE CEVAP ANAHTARI**

ALIŐTIRMA

kıskanmış

panik içinde



nefret dolu

küstah



irrite olmuş

sıkılmış



küstah

sinirolmuş





çok istekli

iknaolmuş



eğlenen

gevşemiş



endişeli

samimi



sabırsız

dikkatkesilmiş



huzursuz

çökmüş



içine kapanık

heyecanlı



dehşete düşmüş

kafasimeşgul



sıkılmış

donakalmış





pişman olmuş

cilveli



şüpheci

ökmüş



tehditkar

çinekapanık



sıkıntılı

itham eden



cesaretlendiren

eğlenen



cesaretlendiren

sempatik



şen

donakalmış



dona kalmış

sıkılmış





alaycı

çekingen



suçluluk duyan

dehşetedyşmüş



kafası karışık

panik içinde



ısrarcı

yalvaran



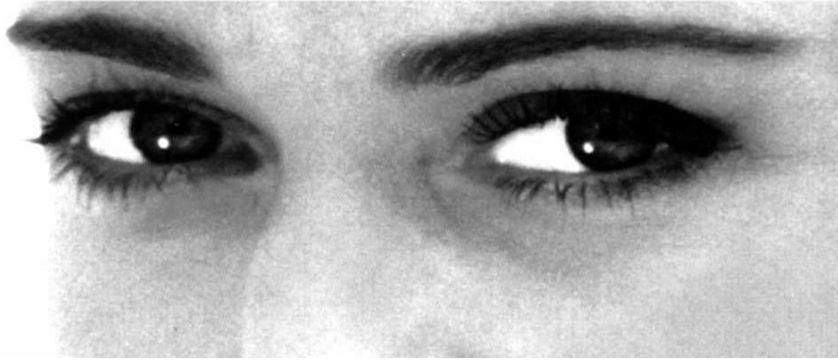
direnen

merakiçinde



heyecanlı

düşmanca



umutsuzluğa kapılmış

ilgili



düşmanca

kaygılı





küstah

güvenveren



şefkatli

halindenmemnun



irrite olmuş

tefekkür almış



düşmanca

hayalkırıklığına

uğramış



muzip

çökmüş



afallamış

dikkatkesilmiş



hayal kuran

tedirgin



karşısındakine  
güvenmeyen

ödükopmuş





ısrarcı

derin düşüncelere dalmış

ezilip büzülen  
sinirli



Şüplenen  
kararsız

**YETİŞKİN YANIT ANAHTARI**  
**GÖZLERDEN ZİHİN OKUMA ÖLÇEĞİ**

A	kıskanmış	<b>panik içinde</b>	küstah	nefret dolu	E
1)	<b>şen</b>	rahatlatıcı	irrite olmuş	sıkılmış	E
2)	ödü kopmuş	<b>üzgün</b>	küstah	sinir olmuş	E
3)	muzip	telaşlı	<b>çok istekli</b>	ikna olmuş	K
4)	muzip	<b>ısrarcı</b>	eğlenen	gevşemiş	E
5)	irrite olmuş	alaycı	<b>endişeli</b>	samimi	E
6)	dona kalmış	<b>hayal kuran</b>	sabırsız	dikkat kesilmiş	K
7)	mahcup	samimi	<b>huzursuz</b>	çökmüş	E
8)	<b>umutsuzluğa kapılmış</b>	rahatlamış	içine kapanık	heyecanlı	E
9)	sinir olmuş	düşmanca	dehşete düşmüş	<b>kafası meşgul</b>	K
10)	<b>temkinli</b>	ısrarcı	sıkılmış	dona kalmış	E
11)	ödü kopmuş	eğlenen	<b>pişman olmuş</b>	cilveli	E
12)	umursamaz	utanmış	<b>şüpheli</b>	çökmüş	E
13)	kararlı	<b>beklenti içinde</b>	tehditkar	içine kapanık	E
14)	irrite olmuş	hayal kırıklığına uğramış	sıkıntılı	<b>itham eden</b>	E
15)	<b>derin düşüncelere dalmış</b>	telaşlı	cesaretlendiren	eğlenen	K

16)	irrite olmuş	<b>düşünceli</b>	cesaretlendiren	sempatik	E
17)	<b>kuşkulu</b>	şefkatli 2	şen	dona kalmış	K
18)	<b>kararlı</b>	eğlenen	dona kalmış	sıkılmış	K
19)	küstah	minnettar	alaycı	<b>çekingen</b>	K
20)	dominant	<b>samimi</b>	suçluluk duyan	dehşete düşmüş	E
21)	utanmış	<b>hayal kuran</b>	kafası karışık	panik içinde	K
22)	<b>kafası meşgul</b>	minnettar	ısrarcı	yalvaran	K
23)	halinden memnun	mahcup	<b>direnen</b>	merak içinde	E
24)	<b>dalgın</b>	irrite olmuş	heyecanlı	düşmanca	E
25)	panik içinde	inanamayan	umutsuzluğa kapılmış	<b>ilgili</b>	K
26)	dikkat kesilmiş	içine kapanık	<b>düşmanca</b>	kaygılı	E
27)	muzip	<b>temkinli</b>	küstah	güven veren	K
28)	<b>ilgili</b>	muzip	şefkatli	halinden memnun	K
29)	sabırsız	dona kalmış	irrite olmuş	<b>tefekfüre dalmış</b>	K
30)	minnettar	<b>cilveli</b>	düşmanca	hayal kırıklığına uğramış	K
31)	ezilip büzülen	<b>kendinden emin</b>	muzip	çökmüş	K
32)	<b>ciddi</b>	ezilip büzülen	afallamış	dikkat kesilmiş	E
33)	utanmış	suçluluk duyan	hayal kuran	<b>tedirgin</b>	E
34)	dona kalmış	şaşkına dönmüş	<b>karşısındakine güvenmeyen</b>	ödü kopmuş	K
35)	aklına takılmış	<b>sinirli</b>	ısrarcı	derin düşüncelere dalmış	K
36)	ezilip büzülen	sinirli	<b>şüphelenen</b>	kararsız	E

**3-DOKUZ EYLÜL ZİHİN TEORİSİ ÖLÇEĞİ VE CEVAP ANAHTARI**  
3

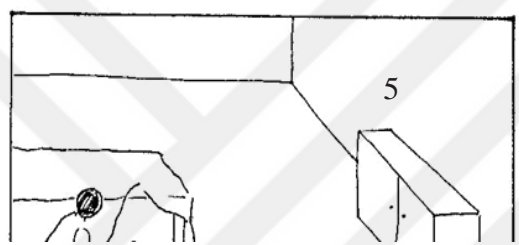
**DOKUZ EYLÜL ZİHİN TEORİSİ ÖLÇEĞİ**



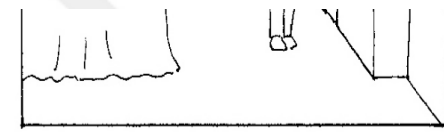
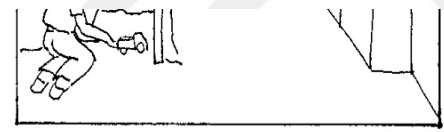
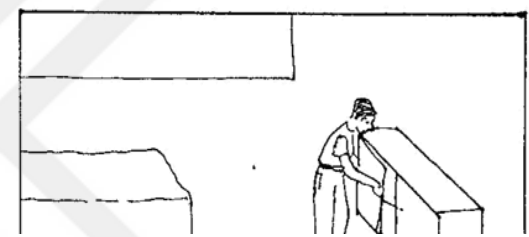
**H KAYE 1**

Selma Hanım mutfakta, pişirdiği börekleri bir kap içinde masanın üstüne koyar. O sırada çalan telefona bakmak için salona gider. Selma Hanım, mutfakta değilken, mutfağa giren kızı Gül, masanın üstünde duran börek kabını, böreklerin bozulmaması için buzdolabına kaldırır ve mutfaktan çıkıp, kendi odasına gider.

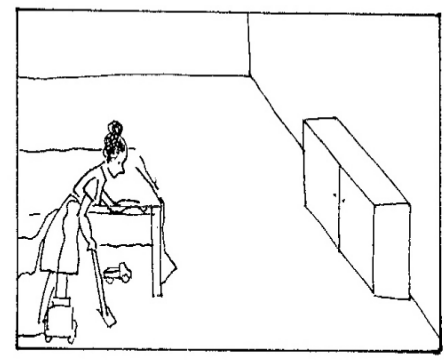
1.



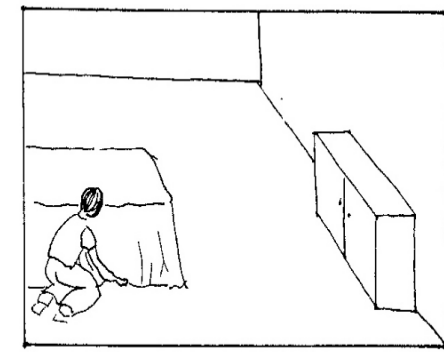
a)



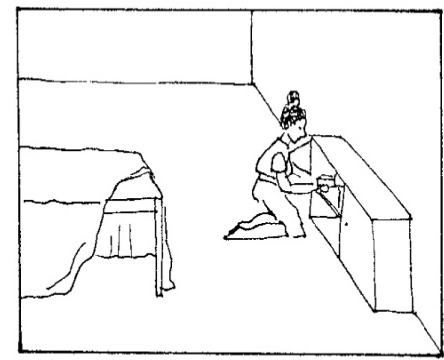
2.



b)



3.



## **H KAYE 2**

Ayde Hemdire ve Mine Hemdire, doktorlar odasında yapacakları işler hakkında konuşmaktadır. Ayde Hemdire, Doktor Ahmet Bey'in, o günkü hastalara ait tahlil sonuçlarını doktorlar odasından alacağını söyler. Ayde Hemdire: “ Ben şimdi, Doktor Ahmet Bey ile vizite çıkacağım. Sen de sonuçlarını laboratuardan alıp, buraya getirir misin? ” der. Mine Hemdire laboratuara, Ayde Hemdire vizite gitmek üzere odadan ayrılır.

Ayde Hemdire vizit sırasında, Doktor Ahmet Bey ile karşılaşır. Doktor Ahmet Bey, vizitin bitiminde, tahlil sonuçlarının hemen polikliniğe getirilmesini ister ve polikliniğe doğru yola çıkar. Doktor Ahmet Bey, yolda tahlil sonuçlarını almaya giden Mine Hemdire'yi görür. Mine Hemdire, sonuçları almaya gittiğini söyler. Doktor Ahmet Bey, Mine Hemdire'ye sonuçları hemen polikliniğe getirmesini söyler ve polikliniğe gider. Ayde Hemdire, Mine Hemdire'nin Doktor Ahmet Bey ile konuştuğunu bilmemektedir.

Laboratuardan çıkmadan Mine Hemdire'yi bulmak için, vizit sonrası acele ile



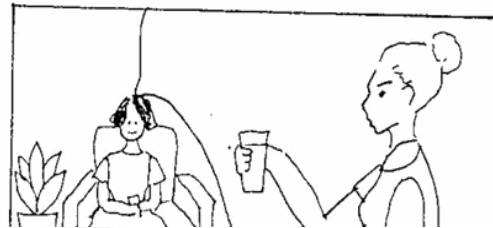
laboratuara giden Ayde Hemdire, laboranta Mine Hemdire'nin tahlil sonuqlarını alıp almadığını sorar. Laborant, Mine Hemdire'nin tahlil sonuqlarını alarak çıktığını söyler.



1.



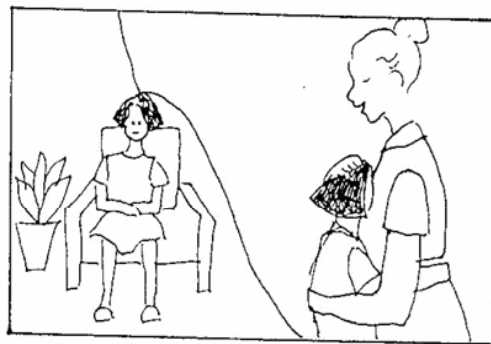
a)



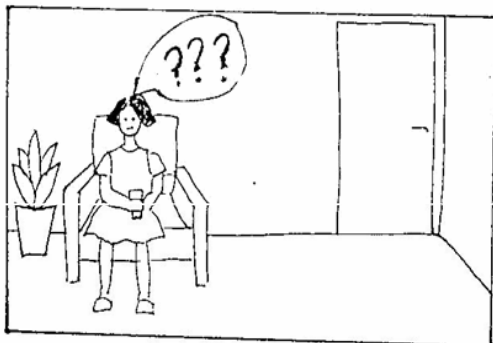
2.



b)



3.





### **H KAYE 3**

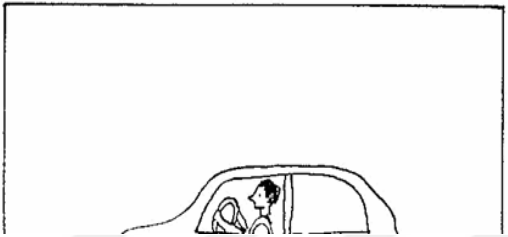
Yıl sonunda, derslerinden çok düşük notlar alan Ahmet'in karnesine bakan annesi Ahmet'e " Ne kadar da başarılı bir öğrencisin! " der.



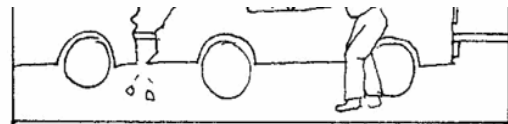
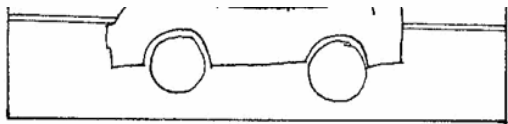
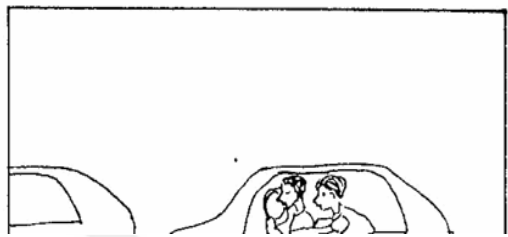
#### **H KAYE 4**

Melek i dönüdü, yolda gördüğü bir dilenci çocuğun ağladığını fark eder. Çocuğun ağlamasından çok etkilenen Melek, eve geldiğinde bu çocuktan eğine bahseder : “ Küçük dilenci bir çocuk gördüm; gözlerinde dev dalgalar vardı. ”

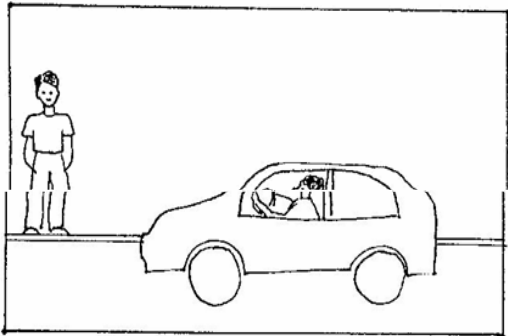
1.



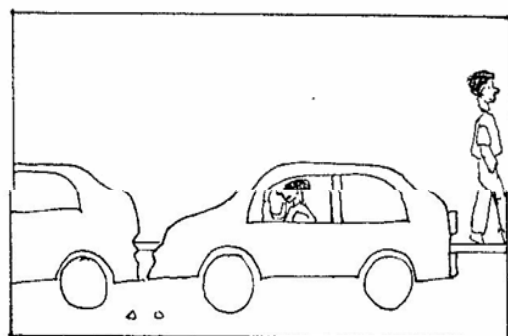
a)



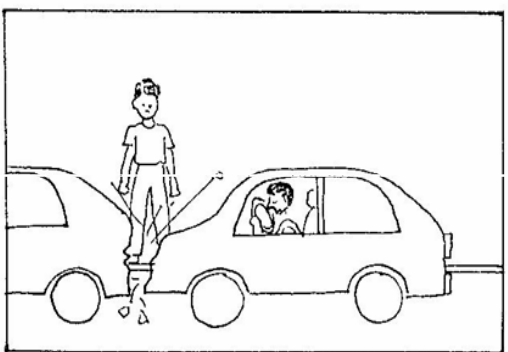
2.



b)



3.



**H KAYE 5**

Osman ve Zeynep, evli bir çifttir. Her hafta sonu, birlikte gezmeye gitmek isterler. Ancak, farklı yerlere gitmekten hoğlandıkları için, bu konuda sürekli tartığıp nereye gideceklerine karar veremezler. Osman, deniz kıyısına gidip balık tutmak ve mangal yapmaktan hoğlanmaktadır. Zeynep ise, alığveriğ merkezlerinde gezmeyi ve sinemaya gitmeyi sevmektedir. Zeynep, Osman'ı mutlu etmek için çoğunlukla, deniz kıyısına gitmeyi kabul eder.

Bu hafta sonu için ne yapacaklarını konuğurken, Osman Zeynep'e alığveriğ merkezine gitmeyi teklif eder.

Osman ve Zeynep evden çıkmak üzere hazırlanırlar. Osman arka odaya sobayı söndürmeye gider.

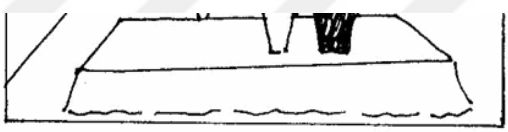
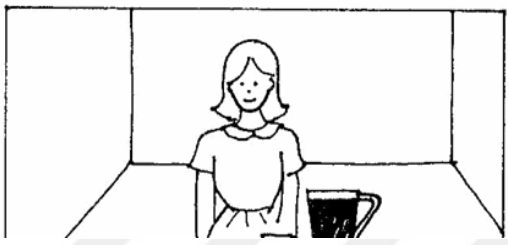
Bu sırada Zeynep, unutmamak için araba anahtarını, Osman'ın anahtarı her zaman bıraktığı vestiyerden alarak çantasına koyar.

Evden çıkıp arabalarına binen Osman ve Zeynep, alığveriğ merkezine gider. Arabayı kullanmakta olan Osman, arabayı park etmek için uzun bir süre yer bulamayınca çok sinirlenir.

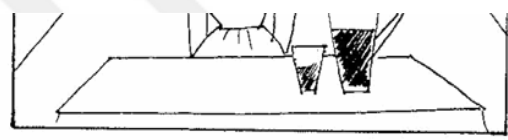
Arabayı park ettikten sonra alıŗveriŗ merkezine girerler. Zeynep, bŸyŸk bir keyifle gezerken, bir sŸre sonra Osman sŸylenmeye baŗlar. Kapalı yerlerde gezmekten hoŗlanmayan Osman, Zeynep'in hala<sub>13</sub> hevesle her dŸkkana girmek istemesi Ÿzerine Zeynep'e “ nan hiŗ bu kadar eŗlenmemiŗtim! ” der.



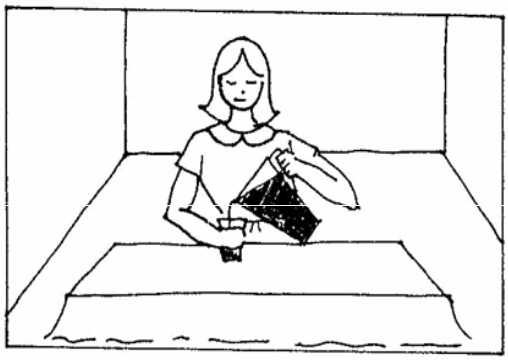
1.



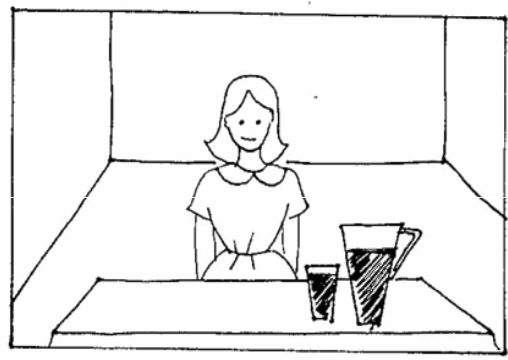
a)



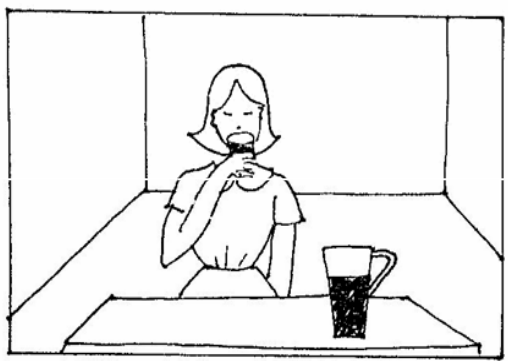
2.



b)



3.

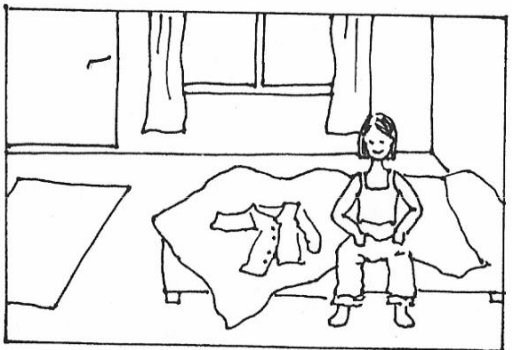




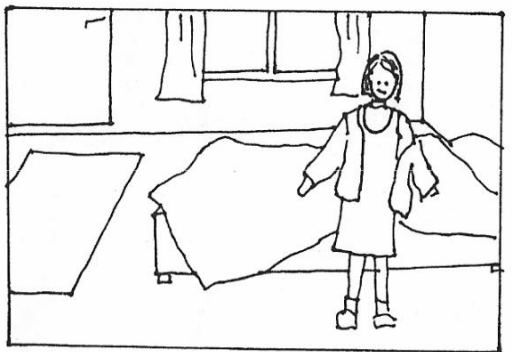
1.



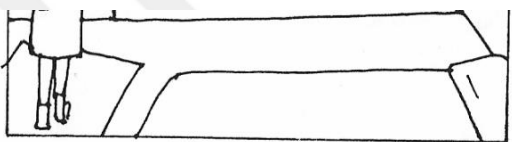
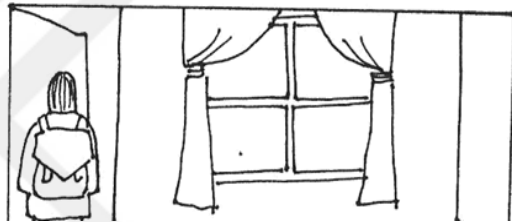
2.



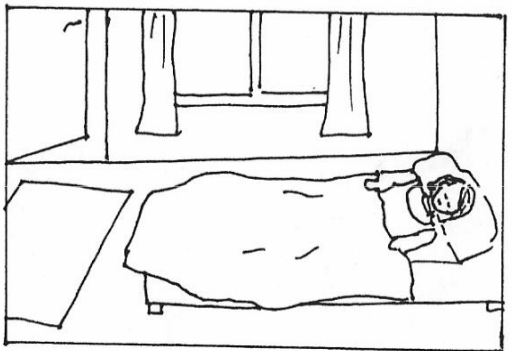
3.



a)



b)



### **H KAYE 6**

Selim ve Ali bir dergide çalışan iki yazardır. Selim, uzun yıllardır yazarlık yapmaktadır ve iğe yeni bağlayan Ali'den daha deneyimlidir. Ali yazılarında sık sık hata yapar. Bu nedenle Selim, Ali'nin yazılarını sürekli kontrol eder. Akđam müdürle yapacakları toplantıdan önce, Selim Ali'nin yazısını kontrol etmiğ ve her zaman olduğu gibi birçok hata bulmuğtur. Bu durumla ilgili olarak Ali'ye dönerek : “ Yine kusursuz bir iç çıkar mığsın! ” der.

Selim düzeltmeleri yaptıktan sonra, tüm yazıları masasının üstünde bırakarak odadan ayrılır. Ali, yazılara herhangi bir zarar gelmemesi için, hepsini bir dosyaya koyarak kendi ekmeceğine kaldırır.

Toplantı saati geldiğinde Ali ve Selim müdürün odasına gider. Müdür toplantı boyunca yazarlıkla ilgili konuğur. Bir yazarın her zaman yaratıcı olması gerektiğini söyler. Her yazının, yepyeni bir eser olduğunu açıklar ve dyle der: “ Sizler birer bebek dünyaya getiriyorsunuz! ”

Toplantı bittikten sonra herkes odadan çıkar. Selim Ali'ye Orhan'ın odasına gideceğini söyler ve Ali'nin yanından ayrılır. Ali, Selim ile birlikte paylağtıkları odasına vardığında, oda telefonu alar. Arayan kiği Selim'in karısıdır. Ali'ye, Selim'in bir an önce

eve gelmesi gerektiğini, çok önemli olduğunu söyler ve telefonu kapatır. Ali telaşla Selim'e haber vermek ister. Bu sırada Selim Orhan'ın odasındadır. Karısının Ali ile konuştuğundan habersiz olarak karısını arar. Hemen eve gitmesi gerektiğini öğrenen Selim apar topar iş yerinden ayrılır ve evine gitmek üzere yola çıkar.



Canan, bayramda bir arada olmak için bütün akrabalarını evinde yemeğe davet eder. Canan'ın o kadar kalabalığa yetecek miktarda yemek yapması mümkün olmayacağından, her gelen kendi evinde pişirdiği bir çeşit yemeği getirir. Yemekten sonra bulağıkları yıkayan Canan'a kuzeni Merve yardım eder. ki bayan, yapılan yemeklerin ne kadar lezzetli olduğundan bahsederken; Canan, bilmeden, Merve'nin getirmiğ olduğu “ karnıyarık ” yemeğini kast ederek: “ Ama o karnıyarığı kim yaptıysa o kadar yağlı yapmığ ki görüntüsü bile midemi bulandırdı! ” der.

19  
DOKUZ EYLÜL Z H N TEOR S ÖLÇEĞ

(DEZTÖ)

UYGULAYICI BÖLÜMÜ

YÖNERGE - H KAYELER - SORULAR

1. YÖNERGE :

Şimdi ben size sırayla bazı hikayeler okuyacağım ve bazı resimler göstereceğim.

Ben hikayeleri size yüksek sesle okuyacağım. Ama, takip edebilmeniz için de hikayelerin bir örneğini size vereceğim. Yani ben hikayeyi okurken, siz bir yandan bu hikayeleri gözünüzle takip edebileceksiniz. Bu hikayelerle ilgili, hikayelerin arasında ya da sonunda size bazı sorular soracağım ve sizden cevaplamanızı isteyeceğim. Hikayelerle ya da sorularla ilgili soru sormayınız, ihtiyaç duyduğunuzda elinizde bulunan hikayeye ve resme tekrar bakabilirsiniz; hikayeleri yeniden okuyabilirsiniz. Herhangi bir süre kısıtlaması yoktur. Doğru olduğuna karar verdiğiniz anda cevabınızı verebilirsiniz.

Size gösterilen resimli hikayelerde ise, 1 – 2 – 3 şeklinde numaralandırılmış üç tane resim vardır. Bu üç resim sırayla bir hikaye anlatmaktadır. Bu hikayeyi doğru bir şekilde anlayıp, bu hikayeyi tamamlayacak olan dördüncü resmi bulmanız istenecektir. Bunun için de, bu üç resmin yanında yer alan a ve b seçenekli iki resimden doğru olduğunu

düündüğünüz birini seçmeniz gerekmektedir.

Uygulama sırasında hikayeler, resimler ya da sorularla ilgili soru sormayınız,.  
Uygulamayla ilgili olarak aklınıza takılan bir soru varsa, başlamadan önce sorabilirsiniz.  
Hazırsanız başlayalım.



## 2. H KAYELER - SORULARI:

21

**H KAYE 1** : Selma Hanım mutfakta, pişirdiği börekleri bir kap içindemasanın üstüne koyar. O sırada çalan telefona bakmak için salona gider. Selma Hanım, mutfakta değilken, mutfağa giren kızı Gül, masanın üstünde duran börek kabını, böreklerin bozulmaması için buzdolabına kaldırır ve mutfaktan çıkıp, kendi odasına gider.

**SORU 1** : Selma Hanım bir parça börek yemek için mutfağa geri döndüğünde, börek kabını nerede arayacak?

**RES M 1** :

**SORU 2** : Şimdi resimlere dikkatli bakarak (ilk üç resmi göstererek) çocuğun oyuncasını nerede arayacağını gösteren resmin seçeneğini (a ve b resimlerini göstererek) söyleyiniz.

**H KAYE 2** : Ayşe Hemşire ve Mine Hemşire, doktorlar odasında yapacakları işler hakkında konuşmaktadır. Ayşe Hemşire, Doktor Ahmet Bey'in, o günkü hastalara ait tahlil sonuçlarını doktorlar odasından alacağını söyler. Ayşe Hemşire: "Ben şimdi, Doktor Ahmet Bey ile vizite çıkacağım. Sen de sonuçlarını laboratuardan alıp, buraya getirir misin?" der. Mine Hemşire laboratuara, Ayşe Hemşire vizite gitmek üzere odadan ayrılır.

Ayşe Hemşire ziyaret sırasında, Doktor Ahmet Bey ile karşılaşır. Doktor Ahmet Bey, vizitin bitiminde, tahlil sonuçlarının hemen polikliniğe getirilmesini ister ve polikliniğe doğru yola çıkar. Doktor Ahmet Bey, yolda tahlil sonuçlarını almaya giden Mine Hemşire'yi görür. Mine Hemşire, sonuçları almaya gittiğini söyler. Doktor Ahmet Bey, Mine Hemşire'ye sonuçları hemen polikliniğe getirmesini söyler ve polikliniğe gider. Ayşe

Hemðire, Mine Hemðire'nin Doktor Ahmet Bey ile konuðuunu bilmemektedir.

Laboratuardan ıkmadan Mine Hemðire'yi bulmak için, vizit sonrası acele ile laboratuara giden Ayde Hemðire, laboranta Mine Hemðire'nin tahlil sonuçlarını alıp almadığını sorar. Laborant, Mine Hemðire'nin tahlil sonuçlarını alarak çıktığını söyler.

SORU 3 : Ayde Hemðire, Mine Hemðire'nin tahlil sonuçlarını nereye götürdüğüünü düğünmektedir?





**RES M 2:**

23

**SORU 4** : Şimdi resimlere dikkatli bakarak (ilk üç resmi göstererek) çocuğun ne

hayal ettiğini gösteren resmin seçeneğini (a ve b resimlerini göstererek) söyleyiniz.

**H KAYE 3** : Yıl sonunda, derslerinden çok düğük notlar alan Ahmet'inkarnesine bakan annesi Ahmet'e " Ne kadar da bağarılı bir öğrencisin! " der.

**SORU 5** : Ahmet'in annesinin söylediği doğru mudur?

Ahmet'in annesi ne demek istemiğtir?

**H KAYE 4** : Melek iğdönüdü, yolda gördüğü bir dilenci çocuğun ağladığını fark eder. Çocuğun ağlamasından çok etkilenen Melek, eve geldiğinde bu çocuktan eğine bahseder : "Küçük dilenci bir çocuk gördüm; gözlerinde dev dalgalar vardı."

**SORU 6** : Melek, eğine çocuk ile ilgili ne anlatmak istemiğtir?

**RES M 3:**

**SORU 7** : Şimdi resimlere dikkatli bakarak (ilk üç resmi göstererek) sizce adamın

ne yapacağını gösteren resmin seçeneğini (a ve b resimlerini göstererek) söyleyiniz.

**H KAYE 5** : Osman ve Zeynep, evli bir çifttir. Her hafta sonu, birlikte gezmeye gitmek isterler. Ancak, farklı yerlere gitmekten hoşlandıkları için, bu konuda sürekli tartışıp nereye gideceklerine karar veremezler. Osman, deniz kıyısına gidip balık tutmak ve mangal yapmaktan hoşlanmaktadır. Zeynep ise, alışveriş merkezlerinde gezmeyi ve sinemaya gitmeyi sevmektedir. Zeynep, Osman'ı mutlu etmek için çoğunlukla, deniz kıyısına gitmeyi kabul eder.

KONTROL SORU 1: Hafta sonları Osman ne yapmaktan hoşlanmaktadır?

KONTROL SORU 2: Hafta sonları Zeynep ne yapmaktan hoşlanmaktadır?

Bu hafta sonu için ne yapacaklarını<sup>6</sup> konuşurken, Osman Zeynep'e alıverdi merkezine gitmeyi teklif eder.

SORU 8 : Osman neden alıverdi merkezine gitmeyi istemiştir?

SORU 9 : Zeynep, Osman'ın bu teklifi karşısında nasıl hissetmiş olabilir?

Osman ve Zeynep evden çıkmak üzere hazırlanırlar. Osman arka odaya sobayı söndürmeye gider.

KONTROL SORU 3: Osman şu anda nerededir?

Bu sırada Zeynep, unutmamak için araba anahtarını, Osman'ın anahtarı her zaman bıraktığı vestiyerden alarak çantasına koyar.

KONTROL SORU 4: Osman anahtarı her zaman nereye bırakır?

SORU 10 : Şu anda, Osman arabanın anahtarının nerede olduğunu düşünmektedir?

Evden çıkıp arabalarına binen Osman ve Zeynep, alıverdi merkezine gider. Arabayı kullanmakta olan Osman, arabayı park etmek için uzun bir süre yer bulamayınca çok sinirlenir.

SORU 11 : Osman kolaylıkla park yeri bulabilmiş olsaydı ne hissederdi?

Arabayı park ettikten sonra alıŗveriŗ merkezine girerler. Zeynep, bŸyŸk bir keyifle gezerken, bir sŸre sonra Osman sŸylenmeye baŗlar. Kapalı yerlerde gezmekten hoŗlanmayan Osman, Zeynep'in hala hevesle her dŸkkana girmek istemesi Ÿzerine Zeynep'e " nan hiŗ bu kadar eēlenmemiŗtim!" der.

SORU 12 : Osman'ın sŸylediēi doēru mudur?

Osman neden bŸyle sŸylemiŗtir?

DEZTŸ CEVAP ANAHTARI

Her bir gŸrevdeki doēru cevap 1, yanlıŗ cevap 0 olarak puanlanır:

**1. GŸREV:**

**Doēru Cevap:** Masanın Ÿzeri, masa, masada. (Bıraktıēı yerde cevabı verilirse, neresi olduēu sorulur.)

**Yanlıŗ Cevap:** Buzdolabı, fırın gibi, doēru cevap dıŗındaki herhangi bir cevap.

**2. GŸREV:**

**Doēru Cevap:**b

**Yanlıŗ Cevap:**a

**3. GŸREV:**

**Doēru Cevap:** Doktorlar odası (Konuŗtukları yere cevabı verilirse, neresi olduēu sorulur.)

**Yanlış Cevap:** Doktor Ahmet Bey'e, laboratuara, polikliniğe gibi, doğru cevap dışındaki herhangi bir cevap.

8

**4. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** b

**Yanlış Cevap:** a

**5. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Yanlış (Bu cevaba henüz puan verilmez)

Ahmet'in annesi aslında Ahmet'in başarısız olduğunu söylemiştir. (Buyorumu, yani ironik ifadenin düz anlamını içermeyen, ironi durumunu yansıtan herhangi bir cevap.)

**Yanlış Cevap:** Ahmet'in annesi Ahmet'in aslında başarılı olduğunu söylüyor, Ahmet'i motive etmek istiyor gibi ironik ifadenin düz anlamını içeren herhangi bir cevap.

**6. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Çocuğun gözyaşları, çocuğun ağladığı, çocuğun çok üzgün olduğuna bir metafor gözyaşları ya da ağlamakla açıklayan herhangi bir cevap.

**Yanlış Cevap:** Çocuğun hırslı olduğu, çocuğun umutları olduğuna gibi, çocuğun gözyaşlarını içermeyen herhangi bir cevap.

**7. GÖREV:**

**Doğru Cevap:**a

9

**Yanlış Cevap:**b

**8. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Zeynep mutlu olsun diye, eşini mutlu etmek için, Zeynep hoşlandığı için gibi, Zeynep'in duygularını içeren herhangi bir cevap.

**Yanlış Cevap:** Alışveriş yapmak için, balık malzemesi almak için gibi Zeynep'in duygularını içermeyen herhangi bir cevap.

**9. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Sevinmiştir, mutlu olmuştur, kendini iyi hissetmiştir gibi duygu ifadelerini içeren herhangi bir cevap.

**Yanlış Cevap:** Üzülmüştür gibi, doğru cevapların tam tersi duygu ifadelerini içeren ya da sevildiğini düşünmüştür gibi duygu ifadeleri içermeyen herhangi bir cevap.

**10. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Vestiyerde

**Yanlış Cevap:** Zeynep'in çantasında gibi, doğru cevabın dışındaki herhangi bir cevap.

**11. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Sinirlenmezdi, mutlu olurdu, sevinirdi, normal olurdu, sakin olurdu gibi duyguları içeren herhangi bir cevap.

**Yanlış Cevap:** Hiçbir şey hissetmezdi ya da şanslı olduğunu düşünürdü gibi duygu içermeyen herhangi bir cevap.

**12. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Yanlış (Bu cevaba henüz puan verilmez)

Osman aslında eğlenmediğini anlatmıştır. (Buyorumu, yani ironik ifadenin düz anlamını içermeyen, ironi durumunun uyanıtan herhangi bir cevap.)

**Yanlış Cevap:** Osman aslında eğlendiğini söylüyor, eşini kırmamak için yalan söylüyor gibi ironik ifadenin düz anlamını içeren herhangi bir cevap.

**13. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Yanlış (Bu cevaba henüz puan verilmez)

Selim aslında Ali'nin çok hata yaptığını anlatmıştır. (Bu yorumu, yani ironik

ifadenindüzanlamınıçermeyen,ironidurumunuyansıtanherhangibircevap.)

10



**Yanlış Cevap:** Selim aslında Ali'nin hatasız bir iş çıkardığını söylüyor, arkadaşını kırmamak, utanmamak için hatası olmadığını söylüyor gibi ironik ifadenin düz anlamını içeren herhangi bir cevap.

**14. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Masanın üstü, masasının üstü, masasında, masada.

**Yanlış Cevap:** Çekmece, dosyada gibi, doğru cevabın dışındaki herhangi bir cevap.

**15. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Yaratıcılık, yazarların yaratıcı olması gerektiği, her yazının yeni olduğu gibi metafor yaratıcılığı da yenilikle açıklayan herhangi bir cevap.

**Yanlış Cevap:** Yazıların değerli olduğu, yazıların bebek gibi emek istediği gibi, yaratıcılık ya da yenilik açıklaması içermeyen herhangi bir cevap.

**16. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Orhan'ın odası, Orhan'ın yanında.

**Yanlış Cevap:** Evine gittiği, çıktığı, eşinin yanına gittiği, toplantı odasında olduğu gibi, doğru cevabın dışındaki herhangi bir cevap.

**17. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Var (Henüz puan verilmez. Eğer yok şeklinde cevap verildiyse, diğer iki soru sorulmadan, 0 puan verilir.)

Canan (Henüz puan verilmez. Eğer Merve şeklinde cevap verildiyse diğer soru sorulmadan, 0 puan verilir.)

Canan karnıyarığı getirenin kim olduğunu bilmediğinden, Merve'nin getirmiş olabileceğini düşünmeden söylediği için, söylememesi gerekirdi yorumunu içeren herhangi bir cevap.

**Yanlış Cevap:** Merve'ye ayıp olacağı, Merve emek harcıyı getirdiğinden saygısızlık olacağı, Merve'nin yemek yapmayı bilmiyor oluşu, Merve'nin üzüleceği gibi, doğru cevap dışındaki herhangi bir cevap.

**18. GÖREV:**

**Doğru Cevap:** Üzülmüştür, kırılmıştır, kendini kötü



hissetmiştir, sinirlenmiştir, aşağılanmış gibi duyguları içeren herhangi bir cevap.

**Yanlış Cevap:** Utanmış<sup>12</sup>tır, sıkılmıştır ya da kendinin beceriksiz hissetmiştir gibi, doğru cevaplar dışındaki herhangi bir cevap.

- 1) Birinci-derece yanlış inanç yeteneği
- 2) Birinci derece yanlış inanç yeteneği (resim görevi)
- 3) İkinci-derece yanlış inanç yeteneği
- 4) İkinci-derece yanlış inanç yeteneği (resim görevi)
- 5) İroni kavrama yeteneği
- 6) Metafor kavrama yeteneği
- 7) Empatik anlayış yeteneği (resim görevi)
- 8) Empatik anlayış yeteneği
- 9) Empatik anlayış yeteneği
- 10) Birinci-derece yanlış inanç yeteneği
- 11) Empatik anlayış yeteneği
- 12) İronik kavrama yeteneği
- 13) İronik kavrama yeteneği
- 14) Birinci-derece yanlış inanç yeteneği
- 15) Metafor kavrama yeteneği
- 16) İkinci-derece yanlış inanç yeteneği
- 17) Faux pas kavrama yeteneği
- 18) Empatik anlayış yeteneği

#### 4-TROMSO SOSYAL ZEKA TESTİ

TSZÖ	13	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1. Diğer insanların davranışlarını önceden tahmin edebilirim.		1	2	3	4	5
2. Çoğunlukla başkalarının seçimlerini anlamamın zor olduğunu hissederim.		1	2	3	4	5
3. Davranışlarımın diğer insanlara ne hissettireceğini bilirim.		1	2	3	4	5
4. Tanımadığım yeni insanların olduğu bir ortamda genellikle tedirginlik hissederim.		1	2	3	4	5
5. İnsanlar yaptıkları şeylerle beni sık sık şaşırtırlar.		1	2	3	4	5
6. Diğer insanların duygularını anlayabilirim.		1	2	3	4	5
7. Sosyal ortamlara kolaylıkla uyum sağlarım.		1	2	3	4	5
8. İnsanlar açıklama yapmama fırsat vermeden bana kızarlar.		1	2	3	4	5
9. Başkalarının isteklerini anlarım.		1	2	3	4	5
10. İnsanlarla ilk tanışmada ve yeni ortamlara girme konusunda iyiyimdir.		1	2	3	4	5
11. Ne düşündüğümü söylediğimde insanlar genellikle benden rahatsız olmuş veya bana kızmış gibi görünürler.		1	2	3	4	5
12. Başka insanlarla geçinebilmekte zorlanırım.		1	2	3	4	5
13. İnsanları tahmin edilemez bulurum.		1	2	3	4	5
14. Bir açıklama yapmalarına gerek duymadan insanların ne yapmaya çalıştıklarını çoğunlukla anlarım.		1	2	3	4	5
15. Başkalarını iyice tanımam uzun zaman alır.		1	2	3	4	5
16. Farkına varmadan çoğu kez başkalarını incitirim.		1	2	3	4	5
17. Diğer insanların davranışlarıma nasıl tepki göstereceklerini tahmin edebilirim.		1	2	3	4	5
18. Yeni tanıştığım insanlarla iyi ilişkiler kurmada başarılıyım.		1	2	3	4	5

19. Diğer insanların yüz ifadelerinden, beden dillerinden vs. gerçekte ne demek istediklerini çoğunlukla anlarım.	1	2	3	4	5
20. Başkalarıyla konuşacak güzel sohbet konuları bulmakta çoğunlukla sıkıntı çekerim.	1	2	3	4	5
21. Diğer insanların yaptıklarına verdikleri tepkiler beni çoğunlukla şaşırtır.	1	2	3	4	5

